

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 1 Jan.
1958 Pris 1 krona

Status

man känner sig rikare

"... nu när man kan byta gar-
diner oftare — tack vare
de billiga priserna och ändå
bibehålla standarden vad kvalitet
och mönster beträffar ..."

Rydboholms
AKTIEBOLAG

Kontrollmärke
lagligen skyddat

21:a årg.

Nr 1 - jan. 1958

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: ÅKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

Prenumerationspris:

Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

Annonspriser:

Omslagets sista sida 500:—
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

CELLINJEKTION FÖRLÄNGER LIVET 5 (pressklipp)	
OM IVAR LO-JOHANSSON ..	6
INSTITUT PASTEUR	7
BEHOVET AV CENTRALRADIO	10
1958 ETT "HÄLSOÅR"	12
BIKTENS RENÄSSANS	14
KVINNLIGA BILKÄREN	16
EN LJUVLIG DAG I AUGUSTI 20 (novell av N.-O. Andersson)	
FATTIGJUL	22 (novell av W. Walfridsson)
SCHACK	29
BILDKRYSS	30

Socialunderstöd bör höjas till existensminimums nivå

Socialunderstöden i Stockholms stad har aktualiserats. Enligt Aftonbladet önskar finansborgarrådet "en utredning för att nedbringa understödskostnaderna och anpassa dem till den standard och praxis som tillämpas på andra håll i landet. Detta är omöjligt, om man inte vill införa en standardförsämring för de sämst ställda, säger socialborgarrådet.

I en promemoria hänvisar finansborgarrådet till att kontantunderstöden i Stockholm är väsentligt mycket högre än i andra städer i riket och anser den högre nivån i Stockholm ägnad att "inge betänkligheter". Han föreslår därför en utredning rörande de omständigheter som förorsakar de höga understöds-kostnaderna.

Gent emot detta framhåller socialborgarrådet att normalunderstödens höjning under den senaste 10-årsperioden endast inneburit en kompensation för prisstegringarna. Socialhjäpsklientelets reella standard har således under hela denna period varit oförändrad, medan det stora flertalet av stadens invånare samtidigt erhållit en reell standardförbättring som genomsnittligt torde uppgå till 3 procent per år."

Som bekant har huvudstaden — Sliksom många andra städer — aktuella ekonomiska svårigheter med bl. a. höjd kommunalskatt som följd. Läget tvingar till kommunal sparsamhet i allmänhet, och därom är inget att säga. Det är dock barockt att utsträcka sparsamhetsnitet ända till socialunderstöden. "Normalunderstödet" i Stockholm för en ensamstående person är f. n. 195 kr per månad plus hyresbidrag, medan

man och hustru med två minderåriga barn får 410 kr i månaden. Vågar någon på allvar hävda, att dessa belopp är för höga, att de tillåter någon prutning?

Det bör förresten påpekas, att stadsfullmäktige t. ex. inte har någon befogenhet att besluta om kontantunderstödens storlek. Enligt lagen om socialhjälp ankommer det på socialnämnden att från fall till fall bedöma hur stort behovet är hos den hjälpsökande. De "taxor" nämnden upprättat kan sägas vara enbart rådgivande. Deras siffror kan både över- och underskridas, och så sker också i vissa fall. I socialhjäpslagen heter det enbart, att hjälpsökande skall "erhålla socialhjälp till sitt livsuppehälle och till den vård, som finnes erforderlig".

Denna bestämmelse utesluter emellertid inte, att en kommunalpolitisk opinion kan påverka socialnämnden och dess genomsnittsbelopp. Stockholms finansborgarråd bör därför stoppas redan i portgången.

Flera reformer i Social-Sverige har på senare tid höjt levnadsstandarden för sådana grupper som barnfamiljer, åldringar, vissa invalider och sjuka, som uppbär sjukpeng från sjuk-kassa. De människor, som är hänvisade till socialnämnderna har däremot behandlats styvmoderligt, och de kan därför som ett minimum kräva, att de åtminstone inte skall få sin redan låga standard sänkt. Det rör sig bl. a. om personer, som varit sjuka så länge, att de utförsäkrats från sin sjuk-kassa.

I stället för att nagga understöden i kanten, borde man successivt öka deras realbelopp. Ett mål, som inte bör, som absolut inte får, vara allt-

BÄTTRE STATUS

Fr. o. m. detta nummer får Status som regel 36 sidor i stället för 28 och omslagsbilden trycks i två färger. Dessa förbättringar har framtvingat en prisökning till en krona per lösnummer, medan prenumerationspriset höjs till 10 kr per år och 5:50 per halvår.

Tidskriften utkommer med 10 nummer under året.

för avlägset, är att driva upp understöden i nivå med indrivningsmyndigheternas normer för existensminimum. Dess siffror är nu i Stockholm 325 per månad för ensamstående och 525 för makar med två barn, för att nu ta ett par exempel.

Det är visserligen sant, att understöden är högre i Stockholm än i de flesta andra kommuner — Djursholm lär vara den enda stad, som ger högre belopp än huvudstaden — men det motiverar inte en sänkning i Stockholm utan i stället en höjning på andra håll. Detta håller nu också på att ske i en och annan kommun, och därför vore det dubbelt olyckligt, om Stockholm som föregångsstad skulle slå back och inleda en social kräftgång. Det kunde få återverkningar i flera kommuner, som börjar vakna upp och inse, att deras socialunderstöd är för magra för en dräglig tillvaro.

De Lungsjukas Riksförbund — liksom övriga organisationer för sjuka och handikappade — bör i framtiden hålla ett vaksamt öga på socialunderstöden, inte bara i Stockholm utan runt om i landet. Socialvårdens hjälptagare tillhör de fattigaste bland de fattiga. För dem är Sveriges höga levnadsstandard en vacker saga, som de blott får läsa om.

AKE ROOS

Tuberkulosen ökar i Bohuslän

Enligt Göteborgs-Tidningen har överläkaren vid Svenshögens sanatorium, dr Erik Forsgren, skickat en "larmrapport" till medicinalstyrelsen om att en tuberkulos-epidemi blossat upp i Bohuslän. I år har sjukdomen ökat med inte mindre än 25 procent.

Rapporten innehåller också en "allvarlig maning att sätta stopp för alla dessa optimistiska rapporter om att tbc snart är ett minne blott. Den bistra sanningen är den att den ligger och lurar i folkdjupet."

Så långt dr Forsgren.

Ingen kan bestrida, att tuberkulosen i stort gått tillbaka mycket kraftigt de senaste decennierna. Risken att insjukna i tbc är nu betydligt mindre än för t. ex. 20 år sedan och chansen att tillfriskna — om man nu blir sjuk — är oerhört mycket större. De stora framstegen har dock på sina håll medfört en alltför oreserverad optimism. Trots allt är tuberkulosen fortfarande en av de vanligaste och svåraste sjukdomarna i vårt land. Även om dagens läge verkar gynnsamt, så behövs det kanske inte så mycket för att pendeln skall svänga och sjukdomsfrekvensen börja öka. En krissituation med starkt försämrad standard kan möjligen räcka för att tuberkulosen skall förvandlas från en glödhög till ett flammande bål.

De hittills vunna segrarna har inte gjort vakthållningen onödig.

Å. R.

● "DET TREGRENADE..."

(Forts. fr. sid. 19)

vade samhällsarbetare ägnar tid och krafter att leva sig in i den och studera en sådan möjlighets successiva genomförande.

Hela frågan är i första hand en fråga om dessa människor finns och om deras entusiasm kan väckas för ett sådant arbete.

Schacklösning

Lösningen till schackproblemet av Bodo v. Dehn och H. Mattison: 1. Dg8!, g2. 2. Dg4!, Kxh1. 3. De4, Kg1. 4. De1 matt. Eller 1. —, Kg2. 2. Dxg3†, Kxh1. 3. Df2, e4. 4. Df1 matt.

● CELLINJEKTION...

(Forts. fr. sid. 5)

in på bankkonto för hans räkning", skriver *Dagens Nyheter* på ledarplats. "För närvarande finns enligt uppgift ungefär 25 milj. kr av sådana medel inestående. Detta — att folkpensioner och andra kontanta förmåner skall utgå oavkortade även när vederbörande vårdas på anstalt — har på senaste tiden från olika håll påtalats som en oförlighet. Statsrevisorererna har nu intresserat sig för saken och begärt en allsidig utredning av förhållandena.

Frageställningen är inte ny. Redan 1951 kom en kommitté med socialstyrelsens chef som ordförande med ett förslag, som dock hittills inte har lett till någon åtgärd. Förslaget går ut på att pensionsbeloppen för dem som är intagna för vård skall nedsättas så att inga överskott uppkommer sedan vårdavgifter och fickpengar utgått.

De praktiska svårigheterna för en reform är emellertid utomordentligt stora. Om man eliminerar de bidragsberättigades överskott genom en allmän höjning av vårdavgifterna, försämras läget för andra patienter. Höjer man åter vårdavgifterna enbart för patienter med sådana bidrag, ställer man på tvivelaktiga grunder dessa i särklass i förhållande till de övriga.

Ätminstone vad beträffar den för alla gemensamma folkpensionen kan själva utgångspunkten för de angivna invändningarna mot 'överskotten' ifrågasättas. Pensionären har ju genom egna avgifter varit med om att betala sin pension; folkpensionen kan därför betraktas som en försäkringsmässigt 'intjänad rätt'. Ser man saken så kan det ej vara mer orätmätigt att hopsamlade folkpensionsmedel går i arv än att annan kvarlåtenskap gör det."

*

Det är beklämmande att man kan ifrågasätta vissa sjuka åldringars rätt till full folkpension. En pensionär som till följd av sjukdom tvingas tillbringa sin tid på sjukhus bör givetvis få disponera det eventuella "överskott", som det kan bli på hans folkpension. Om och när han får lämna sjukhuset kan han ha stort behov av en sparad slant.

De kommunala behovsprövade pensionstilläggen dras som regel in vid anstaltsvistelse, vilket är illa nog redan det.

Red.

Ni har väl prenumererat
på STATUS ?

Cellinjektioner förlänger livet

Påven, förbundskansler Adenauer och den franske målaren Georges Braque förlänger sitt liv genom injektioner av friska celler från unga djur, uppger den amerikanska tidskriften *Look* i sitt senaste nummer. Den nya metoden kallas cellterapi. Dess upphovsman är den kände schweiziske kirurgen Paul Niehans. Faktum att de tre patienterna trots hög ålder och allvarliga sjukdomar fortfarande är i full verksamhet tillskrivs, enligt tidskriften, injektionernas undergörande betydelse.

— Dessa gamla mäns påfallande energi är ett bevis för att denna metod, som har gamla anor, är av stor betydelse för behandling av ålderssymtom. Ett dussintal mycket kända personer har redan prövat metoden både mot sjukdomar och ålderskrämpor, hette det i artikeln, som är skriven av tidskriftens europeiske chef, Edward M. Korry.

När Niehans kallades till påvens sjukläger 1954 fanns det föga hopp om att denne skulle leva året ut. Dr Niehans säger att påven fick cellinjektioner vid minst tre tillfällen.

Dr Niehans metod grundar sig på teorin att kroppen åldras därför att cellvävnaderna upphör att förnyas. Genom att tillföra kroppen friska celler kan detta åldringssymtom upphävas. De nya cellerna tas från en nyfödd kalv eller griskuling.

Den schweiziske läkaren säger att han inte vet mycket mer än sina kolleger om dessa processer, men han hävdar bestämt att cellterapi, som numera tillämpas av omkring 300 läkare i Schweiz, Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien, ger gynnsamma resultat.

Av de 12.000 patienter som Niehans själv har behandlat under de senaste 26 åren har 60 procent undergått en märkbar förbättring.

Handikappade får ej bli reservarbetskraft

"För någon tid sedan studerade ett antal framstående fackföreningsledare rehabiliteringen i England", konstaterar riksdagsman Ingemund Bengtsson i *Svensk Vanföretidsskrift*. "Av redogörelserna i de olika fackförbundsorganen framgår att samtliga deltagare var imponerade av engelsmännens arbete inom området och eniga om att deras djärva grepp är värda att tagas efter av oss.

Inom De Vanföras Riksförbund har vi all anledning att glädjas åt att fackförbundsfolket helhjärtat omfattar rehabiliteringen. Man begär ingen orättvisa om man påstår, att denna sak tidigare fått intaga en mycket underordnad ställning och mött föga intresse inom den fackliga rörelsen. — — —

Ett stort antal personer med begränsat yrkesval har nu kommit ut på arbetsmarknaden. Detta har skett i ett arbetsmarknadsläge med brist på arbetskraft. Många undrar därför hur det kommer att bli i ett eventuellt försämrat läge, då företagen kanske nödgas göra inskränkningar. *De Vanföras Riksförbund kommer aldrig att godkänna att de handikappade skall betraktas som reservarbetskraft.* Istället räknar vi i detta sammanhang med den fackliga solidariteten. Den deklarerade positiva inställningen från fackförbundsfolket måste tolkas så att den fulla sysselsättningens filosofi skall omfattas alla — den skall vara en rättighet även för den som har begränsat yrkesval.

Om ett företag nödgas permittera personal bör den handikappade som äntligen funnit ett lämpligt arbete inte vara bland de första som får lämna anställningen. Ty kommer han vid ett sådant läge att kastas ut, får han sannolikt oanade svårigheter att erhålla ett nytt lämpligt arbete, medan en person med vad man kallar normala yrkesmöjligheter kan lättare omplaceras. En sådan kanalisering av den fackliga solidariteten innebär för övrigt ingen favorisering av den invaliderade — den ger honom endast ungefär likartade villkor som andra."

Sinnessjukhus för minderåriga

Dagens Nyheter redogör i en artikel för mentalsjukvårdsdelegationens betänkande angående en 10-årsplan för inrättande av särskilda lasarettavdelningar och centraler för psykisk barn- och ungdomsvård i varje landstingskommun och i de landstingsfria städerna:

"Samhället ändrar successivt struktur och de komplikationer detta medför ökar behovet av råd och stöd för de ungas

fostran, konstateras det. Det förebyggande arbetet är det väsentligaste, men därtill kommer behovet av diagnostik och behandling av de på olika sätt psykiskt sjuka barnen och ungdomarna.

I anslutning till lasarettavdelningarna skall centraler och filialer gratis stå öppna för psykisk rådgivning. Statsunderstödd psykisk barn- och ungdomsvård finns bara i 10 landsting och Stockholm och Göteborg. Utbyggnaden kräver 100-tals nya läkare och andra befattningshavare.

Betänkandet tar också upp frågan om vården av sinnessjuka barn och ungdomar. Det nuvarande systemet där dessa blandas med det vuxna klientelet föreslås avskaffat. I stället bör det så snart som möjligt byggas fem—sex statliga sjukhus med 60 vårdplatser vardera för minderåriga sinnessjuka. Dessa är alltså i organisationsplanen skilda från de psykiskt vårdbehövande barnen. Mental-sjukhusen skall ligga i Stockholms stad eller län samt Uppsala, Umeå, Göteborg, Lund och eventuellt Linköping.

De skiftande och komplicerade problemen gör det nödvändigt med arbetslag av läkare, psykologer, kuratorer, pedagoger m.fl. Det ökade personalbehovet uppskattas till 120 läkare — 6 professorer, 43 överläkare, 8 biträdande överläkare, 7 biträdande läkare och 63 underläkare — 150 psykologer och lika många barnpsykiatriska kuratorer.

Utbildningen bör därför forceras. De som svarar för läkarutbildningen vid undervisningssjukhusen bör snarast få i uppdrag att göra upp sådana planer för utbyggnaden av barn- och ungdomspsykiatriska kliniker att där kan bedrivas fullgod undervisning, specialutbildning och forskning."

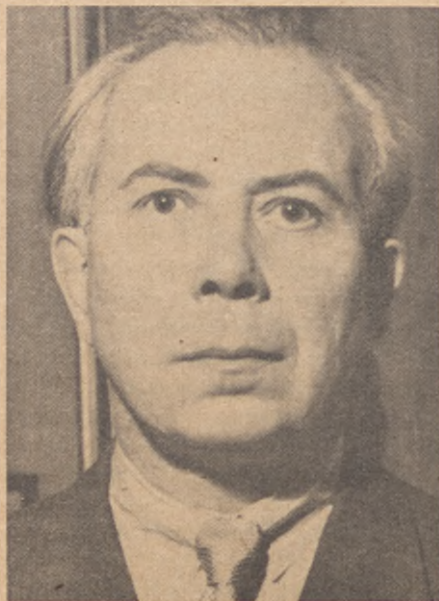
"Överskottet" på folkpensionerna

"När en folkpensionär vårdas på sinnessjukhus eller liknande inrättning sätts vad som blir kvar av pensionen sedan vårdavgiften erlagts och fickpengar utgått (Forts. sid. 4)

UR PRESSEN

Bonde- eller statarskildrare?

I Ivar Lo-Johansson såg Ragnar Oldberg inte bara en statarskildrare, utan också en bondeskildrare. Det blev debatt om saken. Varför? Det är för varje läsare fullt klart att Ivar Lo-Johanssons senaste romaner om föräldrarna ger några av svensk litteraturs vackraste bilder och stämningar kring jordodlaren.

Ivar Lo-Johansson

Ragnar Oldberg gav en alldeles utmärkt bild av diktaren Ivar Lo-Johansson i sin monografi (Bonniers 1957 pris 19: 50) därom tycktes kritikerna vara ense. För den som ända sedan sina yngsta år läst Ivar Lo-Johansson och beundrat honom blev boken om honom mycket välkommen. Få kunde bättre ha gett en bild av statarsonen som ville bli diktare, än just Ragnar Oldberg. Han är vetenskapligt exakt, han träffar romanernas väsentliga tema och han vill inte följa alla gängse normer och nöja sig med att kalla Ivar Lo-Johansson för statarskildrare.

I kapitlet BERÄTTAREN under Den förnekade bonden skriver Oldberg om hur Ivar Lo-Johansson år 1949—1950 frångick sin vana att bära hatt och övergick till en stor blå basker. Med detta huvudbonadbyte finner Oldberg att Ivar Lo-Johansson ändrat inte bara utseende utan också i något viktigt avseende blivit annorlunda i sitt inre. Oldberg hävdar att 40-talet på något sätt var en vilo- och anspänningsperiod för Lo-Johansson. Det tror man obetingat på. GENIET var en roman som kom på 40-talet. En till omfånget stor bok, men den var på något vis alltför kompakt, för sprängstoffladdad och hätsk för att man riktigt skulle tro på den. I alla fall gav den mej oerhört mycket. För många unga var den säkert inte enbart chockerande, i flera fall var den hjälpande. TRAKTORN var en kollektiv-roman som också den var mycket tjock. Med novellsamlingen

JORDPROLETÄRERNA gjorde Ivar Lo-Johansson sin bästa bok under 40-talet, vilket också Oldberg framhåller.

Det ligger mycket av sanning i Oldbergs påstående om att Ivar Lo-Johansson liksom låg i startgropen för att börja på något nytt. Flera tecken under 40-talet visar Oldberg upp som bevis. Man tror på dem. Nu, efter fyra delar av sin självbiografi, har Ivar Lo-Johansson visat att 50-talet blev det årtionde då han inte bara befäste sin ställning, utan också gav den en resning som gjort honom känd över hela världen. Redan nu står han som en värdig kandidat till Nobel-priset.

Ser man på Ivar Lo-Johansson Sfrämst som författare, mindre som reformator, är det självklart att man kan finna debatten om till vilken fälla man skall visa honom, som litet löjlig och i högsta grad omotiverad. Han är, och det säger Oldberg, en av världens stora landsbygdsskildrare. Att han förmått skildra inte bara sin egen barndoms statarmiljö och dess urusla förhållanden och villkor, utan också kun-

nat ge så vackra skildringar från sin fars tid som jordägande är något som man kan glädja sig åt. Låt det sedan vara bondeskildring eller statarskildring, det kvittar.

ANALFABETEN, Ivar Lo-Johanssons far, har han skildrat med en kärlek som griper. Det gör ont inom en, som det ska göra, då man läser om denne vitskäggede odlare och slitare, en vardagsmänniska med resning som är mindre vanlig. Ragnar Oldberg väljer ett vackert avsnitt ur boken där Analfabeten får sitt porträtt:

"Hans kärlek skönjdes när han ordlös gick över backen mellan stallen och stugan. Den syntes när han band hästen vid den saviga björken för att sko hästen. Den uppenbarade sig om söndagsmorrnen när han bytte på sig en ren, nymanglad blåblus och gick en rundel kring sina sex fattiga, skuldsatta tunnland."

Här är det odlaren, slitaren som vill klara sin familj och sina amorteringar som får sin sons kärleksförklaring. Det är en av världens vackraste böcker som porträtt. Det finns gråt och skratt i den. Det finns ironi och det finns humor. Det är ett stycke verklighet som når över verklighetens gränser. Det måste till stark inre känsla för att upptäcka alla de smådrag som till sist blir som en försoningens sång och som ett kärlekens vittnesbörd.

Visst är Analfabeten inte längre statare. Han är torpare. Han är jordägaren som tycker om sin jord. Han är odlaren som är rädd för att med ord visa sin glädje då han och hustrun för första gången skördar på nyodlingen på mossen. Sett från dessa skildringar är det ju bondeskildring. Jag blev litet ledsen då jag hörde att också Ivar Lo-Johansson lade viss vikt vid att han fortfarande i främsta rummet är statarskildrare.

Jag tycker för min del att det känns befriande att Ivar Lo-Johansson förmått höja sig över sitt öde och förvandlat det som var jordhat i hans tidigare produktion, till lovsång. Den unge himlastormaren vågar erkänna att fästena blivit ombyggda, hållningen och tron nå-

(Forts. sid. 17)

KULTURELLT

Institut Pasteur läkarens Mecka

Louis Pasteur, den store franske kemisten, är väl allt för väl känd för att behöva någon närmare presentation. Vi vet att hans betydelse inom den medicinska bakteriologin inte nog kan uppskattas, vi känner till att hans forskning möjliggjorde en effektiv bekämpning av hönskollera, mjältbrand och rabies. Vi känner till att vaccin- och serumbehandlingen infördes av Pasteur, för att nu nämna några av de områden där hans uppfinningsrikedom, fantasi och sinne för det väsentliga drev honom från den ena stora uppgiften till den andra.

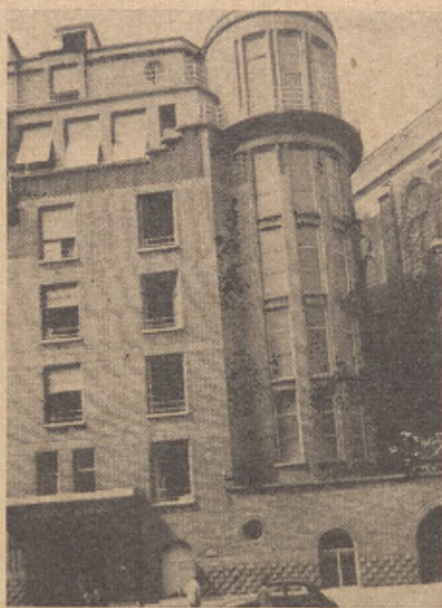
Men vad som måhända är mindre känt, åtminstone i Sverige, är det institut, beläget i Paris, som bär Pasteurs namn. När det blev känt att Pasteur kunde utföra vaccinationer mot vattuskräck kom sjuka från hela världen till Pasteurs dåvarande lokaler, som snart blev otillräckliga. På initiativ av den franska vetenskapsakademien gjordes ett internationellt uppdrag för att ge Pasteur ett forskningsinstitut där han kunde utbildade unga forskare och där tillfälle kunde ges att utveckla Pasteurs metoder.

Från alla länder och alla socialklasser kom bidrag och Pasteur sade vid ett tillfälle: "Det finns inte en sten i detta hus, som inte utgör ett tecken på en generös tanke." Vid invigningen av Institut Pasteur yttrade Pasteur bl. a.: "Vårt institut skall vara en dispensär för rabies-sjuka, ett forskningsinstitut för infektionssjukdomar och ett undervisningscentrum för mikrobiologi."

Forskare från hela världen

Tack vare Pasteurs upptäckter kan man idag utföra kirurgiska operationer med stor säkerhet, operationer som förr ofta slutade med döden, man kan undvika vissa följsjukdomar vid förlossningar och skydda miljontals barn från sjukdomar.

Med hjälp av olika metoder har Institut Pasteur bidragit till den internationella kampen mot sjukdomar, det har skänkt läkarvetenskapen behandlingsmetoder eller profylactica som serum, vaccin, kemiska och biologiska mediciner och medicament med stor verkningskraft. Filialer har grundats på olika stäl-

"Det finns inte en sten i detta hus, som inte utgör ett tecken på en generös tanke", sade Pasteur en gång om sitt institut.

len i världen för att tillämpa dessa metoder, Institut Pasteur har lockat forskare från olika världsdelar och de har vid återkomsten till sitt land icke tvekat att föra idéerna vidare.

Långt innan de internationella hälsoorganisationernas existens hade Pasteurinstitutets metoder via de olika filialerna bidragit till bekämpning av tropiksjukdomar som omöjliggjort kolonialisering av vidsträckt territorier som på grund av ofullständig exploitation hindrade invånarna från att uppnå en standard som landet var berättigat till. Redan under Pasteurs livstid sändes expeditioner till olika delar av världen för att studera profylax för olika sjukdomar. Själv reste Pasteur till Illyrien för att komma underfund med botemedlet mot silkesmaskens sjukdomar, en annan forskare, Roux, ledde en expedition som studerade koleran i Egypten och under denna expedition blev Roux's assistent, Peyier, själv ett offer för sjukdomen.

Från sina filialer erhåller Pasteurinstitutet en kontinuerlig dokumentation kring alla frågor som tillhör dess verksamhetsområde och på detta sätt upprätthålles en konstant förbindelse mellan Paris och utlandet. De olika filialerna kommer i direkt åtnjutande av nya upptäck-

ter beträffande framställning av serum, vacciner och behandlingsmetoder, infektionssjukdomarnas förebyggande och hygien i allmänhet.

Byråkratin är bannlyst

Nya arbetsmetoder, nya instrument och apparater, som underlättar forskarnas arbete, har uppstått sedan Pasteur slutade sina dagar, men arbetsordningen är alltjämt densamma. Alla former av byråkrati är bannlyst och man förstår att det verkligen ligger någonting i de ord som vid ett tillfälle yttrades av en läkare vid Pasteurinstitutet: "Hos oss räknas vars och ens rang efter de tjänster han gör, och den bästa meriten är här ett gott arbete."

Albert Calmette, calmettevaccineringsens skapare, var under en följd av år föreståndare för Pasteurinstitutets filial i Saigon och han utexperimenterade där ett serum till skydd mot ormbett från Indiens och Indo-Kinas fruktansvärdaste ormar. Otaliga andra kända forskare har varit i Pasteurinstitutets tjänst och exempelvis i Algeriet har malarian ägnats största delen av forskningssträvandena. Det storartade arbete som där uträttats har praktiskt taget befriat Algeriet från denna sjukdom.

När Pasteur dog beslöt hans hustru och hans medarbetare att hans kropp skulle begravas i det institut han skapat och som bär hans namn. Under ett tungt klippblock från Sverige, i en krypta som dekorerats med konst vilar Pasteurs kvarlevor medan hans ande lever vidare...

Nils-Olof Andersson

Se vidare nästa sida

**Prenumerera
på STATUS!**

Helårspris 10:—

Halvårspris 5:50

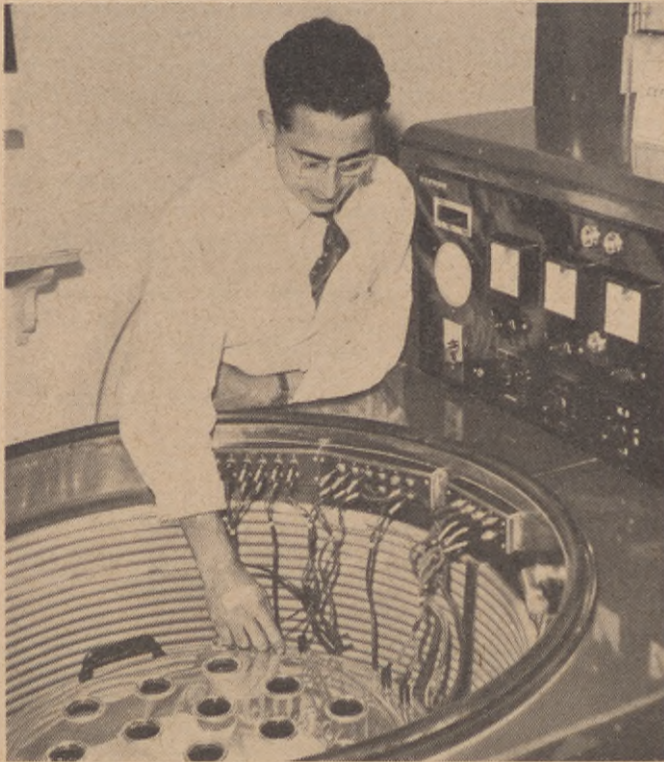
"Pasteurs ande lever vidare"

Miljontals barn världen runt har Pasteur att tacka för sitt liv. Här några patienter vid ett barnsjukhus, tillhörande Institut Pasteur.

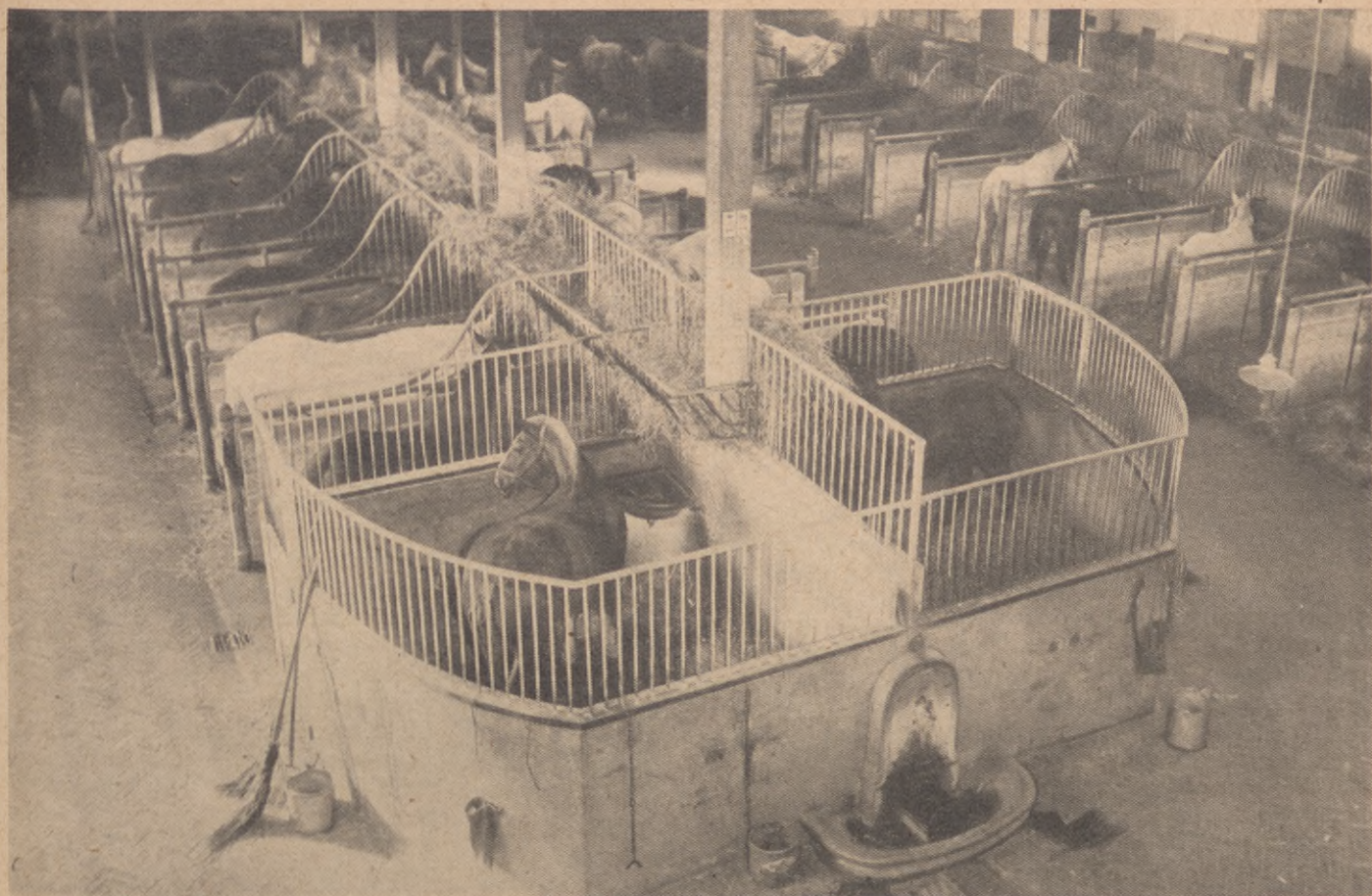
Foto: GILLES ABRIEUX

En läkare och en autoklav på Pasteurs institut.

Serum av olika slag framställs i stora mängder.

Ovan: Serumproducerande hästar i stallet, som tillhör Institut Pasteur. Under: I denna laboratorieavdelning forskade madame Curie på sin tid.

Anstalter behöver centralradio

Innan jag börjar de här funderingarna kring anstaltsradion bör jag kanske klargöra två saker, för att läsarna inte skall få intrycket av otillständig vårdslöshet.

För det första: jag använder här termen "anstalt" väl vetande att det är ett ord, som bör — och väl också håller på att — försvinna ur den socialpolitiska terminologien; faktum är dock att det inte finns någon synonym för ett begrepp, som annars måste omskrivas med "kollektiva samhälleliga vårdinrättningar" eller något ännu omständigare, och därför kanske det kan tillåtas att glosan användes. För det andra har jag ansett det praktiskt använda ordet anstalt i den vidast tänkbara betydelse, eftersom de problem, som jag i fortsättningen kommer att diskutera är relativt gemensamma för alla slag av anstalter, alldeles oberoende av om de sorterar under socialstyrelsen, fängvårdsstyrelsen, skolöverstyrelsen, landstingen eller vad det nu kan vara.

Sjukhusradio stängs kl 21

För någon tid sedan uttalade sig en professor på Södersjukhuset i Stockholm för en tidning på ungefär följande sätt, när han tillfrågades om varför sjukhusets centralradio stängdes av så tidigt som klockan 21: "När man är på sjukhus så är man där för att vila, och då skall man inte ligga och höra på radio sent på kvällarna". Låt oss anta att professorn inte har blivit felrefererad. Jag kan i så fall inte förstå annat än att uttalandet inte vittnar om någon större förståelse för ett psykosomatiskt betraktelsesätt. Alldeles bortsett från att man väl inte bör alldeles fränkänna vuxna människor förmågan att själva avgöra om de behöver vila eller inte, så är det naturligtvis på det sättet, att ett intresserat radiolyssnande i allra högsta grad kan vara vilsamt och framför allt avkopplande, psykiskt stimulerande och därmed hälsobefrämjande. Jag tror alldeles bestämt att en persons tillfrisknande kan påskyndas mera om han får tillfälle att ligga och höra på Pekka Langers Natttuppen efter 10.30 på kvällen, än om sagda person ligger och retar sig på att han

TEDDY LADBERG

skriver om behovet av centralradioanläggningar på anstalter av olika slag, sjukhus, ålderdomshem, fängelser etc. Många sanatorier har redan centralradio, men inom andra vårdområden i samhället är radiofrågan ofta försummad på ett upprörande sätt.

inte får tillfälle att höra vad hans älskade mikrofonidol har för nya lustigheter att komma med. Själv låg jag på sjukhus för någon tid sedan. Första kvällen jag var, så återställd efter operationen att jag kunde lyssna på radio, gav radioteatern Ibsens "Byggmästare Solness" med Lars Hanson i huvudrollen. När jag var som mest intresserad klipptes utsändningen av, och vilken effekt de tysta förbannelser, som jag i den sena timmen sände till en alltför okänslig sjukhusledning hade, inte tror jag att de befordrade min hälsa.

Aktuellt

När man ser ett sådant exempel på felaktig inställning (jag vill gärna kalla det så) till radiolyssnandet från så avancerat medicinskt håll, så måste man fråga sig hur det är ställt på den fronten ute i de djupa leden bland socialvårdens och över huvud taget människovårdens folk. Jag har personligen sett många exempel på att det inte är så väl beställt på den fronten. Jag tror därför att den inställningen måste tränga riktigt på djupet hos denna yrkeskategori, att radion för länge sedan har upphört att vara en lyxvara eller ens en umbärlig faktor i vårt dagliga liv. Radion har, åtminstone i vårt land, blivit en *absolut nödvändighetsvara*. Detta är ett tecken på hög kulturnivå, som vi bör vara stolta över i stället för att event. skämmas för. Om någon betvivlar att jag har rätt på den punkten, så gå och fråga alla de gamla människor på våra radiolösa ålder-

domshem, som för sina ynka små kontanter skaffar sig primitiva kristallapparater för att höra gudstjänster, Barnens brevlåda och Sten Bergmans berättelser om sina kungsparadisfåglar.

Lyssnar riksdagsmän på radio?

Det är möjligt att radion inte spelar så stor roll för våra ministrar, riksdagsmän, generaldirektörer och byråchefer. Det är t. o. m. troligt; det rör sig här om människor, som intellektuellt och sysselsättningsmässigt står ovanför oss andra vanliga dödliga. Deras kvällar går åt till sammanträden, utredningsuppdrag och diskussioner, och de kanske inte ens har upptäckt att Rasmus säger "fy bubblan" i Speldosan, eller att Inga Tidblad ibland läser svindlande skön vers av Garcia Lorca. Men vi andra har upptäckt det; det berikar vårt liv i en dyster värld. Och för vilka skulle radion kunna spela en större roll än för de våra systrar och bröder, av alla åldrar och kategorier, som tvingas att föra ett från det normala avvikande liv, i frivillig eller påtvingad kollektivitet?

Alla måste ha rätt till denna numera livselementära rättighet som heter radio, antingen det rör sig om sjuka, åldringar, tjuvar, alkoholister eller billånare. Det får inte bestämmas utifrån (utom i extrema fall) vilka som skall ha denna förmån. Det får inte läggas moraliska synpunkter på radiolyssnandet, det får inte dras in i bestraffnings- och belöningsammanhang. Vad skulle det t. ex. inte betyda som stimulerande, kulturbefrämjande och resocialiserande faktor att radion blev en självklar ingrediens på våra ungdomsvårdsskolor. Allt som kan bryta känslan av isolering för anstaltsklientel måste vara direkt positivt. Det finns inget bekvämare, billigare, värdefullare och verkningfullare medel i den vägen än just radion. Principen måste därför bli denna: in med radion på alla våra anstalter! Samhället har råd med det.

Har man förresten på socialvårdarhåll riktigt fått upp ögonen för radions ofantliga användbarhet vid sidan av utsändandet av det svenska

Centralradio-
anläggningen
vid
Sabbatsbergs
vårdhem

dast några huvuddrag skisseras. Principen om det *individuella* lyssnandet måste kategoriskt knäslättas. Det finns naturligtvis personer, som inte vill lyssna på radio, tillfälligtvis eller över huvud taget, och de skall naturligtvis slippa. Det får inte bli någon högtalarterror på anstalterna, där human relations ändå kan vara problematiska nog. Radion skall stimulera, inte irritera. Därför måste den vedervärdiga syn, som man alltför ofta ser på anstalter, bort, där det står en skrällig högtalare i en korridor och skickar sitt oljud in genom ekande korridorer till de större eller mindre rumsenheter. Varje människa måste själv få avgöra, om och när hon vill lyssna, och hon skall kunna göra det utan att störa andra. Det kan endast ske genom hörtelefonprincipen, dvs. man har hörlurar av precis samma typ som i radions barndom. Det kan tyckas något primitivt, och naturligtvis möjliggör inte hörtelefonlyssnandet samma goda ljudkvalitet som en god högtalare, men nöden har ingen lag i anstalter med flera sängplatser i samma rum. Här bör man dock märka, att det inte får vara så som det ofta är t. ex. på sjukhus med centralradio, att volymen (dvs. ljudstyrkan) bestäms från en central inom anläggningen. Varje hörtelefon måste utrustas med egen volymkontroll, annars blir det lätt så, att ljudet blir så starkt att det ändå hörs skrälligt över hela salen.

(Forts. sid. 31)

riksprogrammet? En med god centralradioanläggning utrustad anstalt kan anordna lokalprogram av de mest skiftande slag. På Österåsens sanatorium har man länge praktiserat interna underhållningsprogram och reportage. Det finns alltid folk på anstalter som kan sjunga, spela och berätta, och det finns överallt folk som kommer att slåss för att bli hallmän och programledare. Den moderna reproduktionstekniken har frambringt prisbilliga, driftsäkra och lättskötta inspelningsapparater som kan underlätta en mera avancerad programverksamhet. Centralradion kan användas till rent "nyttiga" program: man kan ha interna sociala brevlådor, instruktiva föredrag och kurser, ett ytterst givande samarbete kan ordnas med våra folkbildningsorganisationer. Gästuppträdanden av lokala förmågor, amatörer osv. skulle verksamt kunna bidra till att lindra tristessen för både personal och klientel på anstalterna. Ett anstaltens eget skivarkiv skulle kunna stå till tjänst med musikaliska underhållningar vid de tider då Sveriges radio är tyst osv.

vad som får höras och vad som inte får sändas. En fullt genomförd demokrati, lämpligast i form av valda programkommittéer, måste, när det gäller de lokala utsändningarna, vara en självklar princip där profana och religiösa synpunkter får blandas i rimliga proportioner.

Hur skall då radiolyssnandet praktiskt genomföras? Här kan en-

Att kunna lyssna på radio betyder mycket för sjuka och gamla människor

Ingen radiodiktatur

På de anstalter, där centralradio finns, är det viktigt att det inte blir någon diktatur, som bestämmer om

1958 svenska folkets hälsoår

En god folkhälsa hör utan tvivel till de största tillgångar ett land kan förfoga över och möjligheterna att öka dessa tillgångar är, med vår nuvarande relativt höga levnadsstandard, större än någonsin. Men teknikens framsteg och den snabba välståndsutvecklingen har på folkhälsans område blottat tendenser och väckt farhågor av mindre angenämt slag. Medan tuberkulosen var Fattigsveriges gissel har — för att nämna ett exempel — fetman dykt upp som en av välståndssamhällets alarmerande folksjukdomar. Sambandet mellan födans sammansättning och motståndskraften mot sjukdom är uppenbar. Det är inget större fel på våra unga generationer, men larmsignalerna från Medicinalstyrelsen är oroande: det är bara 3 skolbarn på 1 000 som är kariesfria och tandrötan är inkörsparten till många sjukdomar. Snaskätandet är således ett fördärv men karies utbredning har också sitt samband med kostvanorna.

Nu vill "hälsoårets" arrangörer att svenska folket skall gå in för en *ny giv*: enklare och sundare levnadsvanor, motionsidrott för att stärka konditionen, mindre natt-sudd och jäkt — mera vila och avspänning. Under hälsoåret kommer därför att spridas upplysning och kunskap i dessa frågor. Det skall ske på olika sätt. En nyinspelad hälso-propagandafilm i färg — "Trappa utan slut" — kommer att visas över hela landet, en upplysningsskrift i hälsofrågor masspripes osv. Propagandan för motionsidrotten blir Rikskorpens centrala uppgift.

Konferensverksamhet i hälso- och rehabiliteringsfrågor

Hälsoårets arrangörer kommer även att slå ett slag för den moderna rehabiliteringen, vars uppgift bl. a. är att återanpassa handikappade till normalt samhälls- och arbetsliv. För arbetsmarknadens stora intresseorganisationer är rehabiliteringen av handikappade arbetare och tjänstemän en vital fråga. Alla de problem och uppgifter som sammanhänger med rehabiliteringen blir allsidigt belysta och diskuterade vid omkring 300 lokala konferenser ute i landet under våren och hösten 1958.

Svenska folket får under 1958 vara med om något så unikt som ett "hälsoår". Det är LO, TCO, Rikskorpen och Folksam som ställt sig bakom den landsomfattande hälso-propagandan. Startskottet går den 1 januari.

Lokala arrangörer för dessa konferenser blir FCO och TCO-kommittéerna. Till konferenserna kommer att inbjudas länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna, de handikappades organisationer, arbetarskyddet och säkerhetstjänsten, industriläkare, sjukhusens läkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster, arbetsterapeuter och kuratorer, arbetarnas och tjänstemännens organisationer, de lokala korpiddrottsförbunden osv. Konferensverksamheten får sin inledning vid en stor rikskonferens i hälso- och rehabiliteringsfrågor den 8 januari. Lokal: Biograf Rigoletto, Stockholm.

De handikappade representerar ett stort värde

Att återföra de handikappade till en normal tillvaro och genom arbetsvård återställa viljan och för-

mågan till en god arbetsinsats lönar sig. De handikappade utgör en enorm, hittills till stor del outnyttjad arbetskraftstillgång.

Man beräknar att det finns ungefär 6.000 blinda, lika många totalt döva, ca 70.000 vanföra, omkring 70.000 tuberkulösa, över 30.000 reumatiker och betydligt mer än 100.000 psykiskt sjuka just nu i Sverige. Och varje år tillkommer ungefär 3.000 nya handikappade. En undersökning för någon tid sedan visade att det fanns ungefär 60.000 människor som på grund av olika handikapp gick helt eller delvis sysslösa.

Att denna arbetskraftstillgång representerar ett stort värde i nationalbudgeten förstår man av att man för varje 1000-tal placerade handikappade inbesparar 2,5 miljoner kronor i socialutgifter plus minst 7,5 miljoner kronor som utgör värdet av deras produktiva insatser under ett år.

Rikstävlingen "Bästa Spänsten"

För att stimulera idrottsverksamheten under hälsoåret anordnas en spänsttävling mellan landets alla företag och anslutna lokalförbund. Tävlingen, som går under namnet "Bästa Spänsten" blir en aktivitets-tävling, där det gäller att få så många anställda som möjligt att delta i någon form av idrott. Det är inte enbart de nu aktiva inom korpiddrottsklubben som skall vara med i denna tävling utan det gäller framför allt att skapa *stimulerande lagom motionsbetonade idrottsformer som passar alla*. Enkla övningar där varje anställd ges möjligheter att genom sitt deltagande öka den idrottsliga aktiviteten och spänsten.

Korporationerna blir uppdelade efter storleksordning och poäng kommer att räknas för varje start i någon idrott under tiden 1 jan.—31 dec. 1958.

Klassindelningen är helt baserad på antalet anställda och inom varje grupp sker uträkningen medelst ett utarbetat kvotssystem, som medger alla företags lika rätt att erövra de förnämliga priserna i varje klass och äran att få vara det bästa spänstföretaget. De uppnådda resultaten och placeringarna är således inte utslagsgivande utan huvudsak är att

Under hälsoåret går Rikskorpen till storoffensiv för en större motionsaktivitet på fritiden. På bilden här ovan visas den affisch som skall propagera för fysisk träning och rikstävlingen "Bästa spänsten".

Första pris i hälsoårets rikstävling "Bästa spänsten" blir en Goliath Lyxbuss, skänkt av AB Nyköpings Automobilfabrik.

alla deltar i de tävlingar som anordnas av företaget och av lokalförbundet. I övriga tävlingar måste givetvis alltid företaget representeras för att poängen skall räknas.

Klubbkärria till spänstigaste företagen

Bästa företaget, oavsett klass, tilldelas en liten lyxbuss för elva personer av märket Goliath, "klubbkärria" kallad. Det näst bästa företaget erhåller en "drömbastu" — timmerbastu — som färdigbyggs på av vinnaren angiven plats. Dessa två priser utdelas genom en jury.

Bland de övriga priserna märkes: Elektriska bastuaggregat med tillhörande kompletta ritningar på en bastu — gratis bad för ett helt företag 1 gång i veckan under ett helt år.

"Simma sommaren till mötes"

Under ovanstående motto kommer under april månad att på de platser i landet som har simhallar anordnas en brett lagd simpropaganda med tävlingskaraktär, där deltagarna har att simma 50, 100 eller 200 meter. Utan tid! Dessa sträckor ger 2, 4 resp. 8 poäng. Deltagarna äger rätt att simma obegränsat antal gånger men förvärrar poäng endast en gång per dag.

Andemeningen med de olika distanserna är att stegra simkunnigheten under de 14 dagarna propagandan hålles, så att den mindre skickliga vid periodens slut skall

kunna möta sommaren fullt simkunnig.

I samband med simpropagandan eller som en festlig avslutning av densamma, anordnas i de större simhallarna "Vattinéer", dvs. showbetonade simgalor där bl. a. vattenbalett och skämtsimningar av alla slag blir höjdpunkten i programmen.

"Jobbiader"

Under sommarhalvåret arrangeras på nedanstående platser s. k. "Jobbiader" dvs. lek- och idrottsbetonade folkfester. Dessa börjar med en kortege genom samhället, där deltagande organisationer och företag söker överträffa varandra i glada och roande upptåg med anknytning till sin verksamhet. Försättningen blir på idrottsplatsen, där programmet bjuder på idrotts- och skämtbetonade tävlingar m. m.

I anslutning till "Jobbiaderna" arrangeras s. k. "Jobbiadkvällar" i Folkparkerna med hälsobetonade program. På förslag finnes att i samband härmed anordna en "Miss Sünd"-tävling.

Jobbiadernas förläggning under hälsoåret:

Borås, Västerås, Örebro, Landskrona, Jönköping, Norrköping, Karlskrona, Karlstad, Eskilstuna, Varberg, Ystad, Sundsvall, Göteborg, Luleå, Västervik, Borlänge, Boden, Skövde, Stockholm, Linköping, Gävle, Fagersta, Sollefteå,

Trelleborg, Uppsala, Malmö, Helsingborg, Hofors, Motala, Östersund och Lund.

Husmödrarna aktiviserar

Över 1.500 husmorsgymnastikgrupper finns nu i landet. Antalet deltagare i de olika grupperna varierar från 15 till 80.

Under hälsoåret kommer en tävling att utlysas mellan de olika grupperna om vem, som kan uppvisa den största aktiviteten, vilken mätes genom att räkna närvarosiffrorna vid övningarna under hela året.

Då såväl gruppernas som orternas storlek varierar högst väsentligt kommer ett visst kvotsystem att tillämpas vid bedömningen. En klassindelning av grupperna måste också ske med hänsyn till antalet deltagare.

KF har som priser ställt upp 10 st högtalargrammofoner samt ett större antal grammofonskivor, vilka kommer att utdelas av Kooperativa Kvinnogillesförbundet.

● FATTIGJUL

(Forts. fr. sid. 23)

Theodor och Leopold satt högtidligt strama, medelpunkten för allas intresse, och i kväll var det inte fråga om några lekar. Edvarda och jag satt och tittade på varandra under lugg, fnissade dumt och sa inte ett ord. Kvällen slöt som julkalasen alltid slöt här i torpen. Bister somnade av snapsarna och maten. Mo-Rudolf sjöng visor och morfar och Efraim bröt arm och drog fingerkrok.

Kvinnorna samlades i köket för att diska och tala om det lilla som hänt ute i bygden under helgen. Theodor och Leopold bytte blickar, reste sej och rusade på dörren.

Efter en stund tittade de in i köket och nu var det Edvarda och mej de tecknade åt. Vi följde dem ut på svalen. I skenet från den osande lyktan, under svaltaket, såg jag pappägget, kulstöparn, mynningsladdningspistolen och fågelsnarorna ligga på bänken bredvid dörren. Under bänken låg Leopolds tunnstavsskidor, med sina binslen av rågarvat svinläder.

— Du får den dära, sa Leopold och pekade på kulstöparn. Du får snarorna och pistolen och vattenkvarnen nere i bäcken... i julklapp om du vill...

(Forts. sid. 15)

Bikten upplever en renässans

Håller vi alla på att bli olyckligare?

Det finns skäl att ställa sig den frågan i en tid då femtio procent av patienterna i läkarnas väntrum söker hjälp för sjukdomar, som har sin grund i förstörda nerver, när fyrtio procent av alla recept som skrivs ut i Sverige gäller lugnande medel, när självmordssiffran är högre än någonsin, när allt fler äktenskap spolieras och allt fler barn lever i splittrade, olyckliga familjeförhållanden.

Varför håller vi på att bli så olyckliga? Så ensamma, tomhända, trötta och utledsna på livet, på oss själva, på andra...?

Den moderna ångesten — för den är i högsta grad en modern åkomma — kan vara betingad av olika faktorer; så kan man t. ex. ha en medfödd benägenhet för depressions-tillstånd. I sådana fall kan psykiatriskt skolade läkare vara till stor hjälp. Men ofta händer det att de medicinska hjälpmetoderna inte räcker till. När patienten förklarar att han inte har något att leva för, att livet känns meningslöst och tomt — då har medicinen ingen tröst att ge. Men finns det något som kan hjälpa? Något patentmedel mot ångest känner ingen, men det finns vägar att vandra till ro med sig själv.

För närvarande upplever bikten en renässans i Sverige. Trötta och trasiga människor söker sig till "själasörjare" för att få tala ut. För de flesta räcker det med att få prata med någon som lyssnar. För andra är det inte nog, de vill ha absolution — en försäkran om "syndernas förlåtelse". Det stora behovet av att "tala ut" bottnar i de kontaktsvårigheter den moderna människan har. Hennes mest utpräglade drag är isolering, och detta trots att det i dag finns fler organisationer och föreningar än någonsin. Människorna möter varann dagligen i arbete, på möten och sammanträden men kontakten dem emellan är sällan personlig. Man går förbi och omkring varann, slutet i sig själv. Rädd att bli avslöjad och sorgligt ensam.

Visst är man gift, lyckligt gift säger alla, man har barn, goda vänner. Ändå märker man att ingen förstår, det finns ingen att tala med, ingen

som kan lyfta bort ångesten och svara på de trötta frågorna: varför lever jag?, varför har jag misslyckats?, varför är jag sådan jag inte vill vara?, vad kommer efter detta? Så drar man sig undan gemenskap med andra och ger sig hän åt befriande drömmar om en annan tillvaro. Planerna på flykt från det outhärdliga är legio. Som om man kunde fly någonvart... Men man flyr febrilt och hetsigt till ständig sysselsättning. Jäkt, oro, arbete, nöjen. Och på något sätt lyckas man låta bli att tänka. Ty tänka vågar man inte. Och inte se. Och aldrig kika in i sig själv.

Ångest skapar jäkt

Ensamhetsångesten kommer av jäktet, säger folk.

— Snarare är jäktet det främsta symtomet på nutidsmänniskans ångest, säger den norsk-amerikanske psykologen dr E. Anker Nilsen, lärare vid Metodisternas skola i Göteborg. Han hävdar att neuro-

serna uppstår när vi känner oss ensamma, isolerade, otrygga och när vi erfar en ständig skräck inför risken att förlora dem vi älskar.

Det ligger i människans natur att "höra samman", ha förbindelse med andra människor, att leva med någon annan under ömsesidigt beroende. Personlighetsutvecklingen hos människan följer två linjer: 1) hon måste bli sig själv 2) men det blir hon inte utan att vara beroende av någon. Detta är en paradox som de flesta inte förstått. I strävan efter att bli "sig själv" isolerar man sig. När en människa förlorar intresset för andra och avstänger sig från samvaron från sina medmänniskor är det ett tecken på att destruktiva krafter verkar inom henne. Kanske vill hon straffa sig själv, plåga den varelse som hon innerst inne föraktar och så placerar hon sig på en öde ö där köld och fattigdom sakta bryter ner hennes mänsklighet.

Naturligtvis är den isolerade människan inte medveten — hon vet sällan varför hon gör som hon gör. Ibland är hennes isolering en produkt av tidsandan, den kultur vi lever i och dess krav, allt detta som påverkar henne mer eller mindre mot hennes vilja.

Konkurrensen tidsmelodi

Vad som framför allt kännetecknar vår kultur är konkurrens. Det är ett hårt liv för kvinnor och män. Hela tiden gäller det att hålla sig på toppen, att hålla farten, att inte

Den moderna trafiken är en god illustration till nutidsmänniskans jäkt

Bikten upplever en renässans i vår tid

vara sämre än andra. Alla dessa ambitioner driver till ensamhet, eftersom man omedvetet överskrider de enklaste regler för samhörighet. Man blir känslökall och hänsynslös rätt snart och den livgivande, innerliga samhörigheten blir blott ett minne, som man begråter alltmera sällan.

En viss likgiltighet för känslor är också typisk för nutidsmänniskan. Hon gör sig hård, är inte särskilt glad någonsin, inte särskilt ledsen, blir aldrig arg eller ens besviken och förälskar sig gör hon på ledig tid. Denna likgiltighet inför starka känslor kan vara farlig. Vi står där med våra frusna känslöembryon och kan inte nå fram till medmänniskan. Gemenskapen, som vi en gång drömde om, förblir en dröm. Så blir vi rädda, ångesten kommer, mindervärdeskänslorna, föraktet för oss själva.

Hur löser den moderna människan sitt ensamhetsproblem? Det kan ske på olika sätt. En del slår sig till ro. Själven befinner sig i dvala. Man övervintrar inom sig själv, blir apatisk och ointresserad för allt det som lever och man förbrukar sina dagar på låt-gå-vis. Film, romaner och veckotidningar används att förgylla tillvaron med, dagdrömmen är där, snart går drömvärld och verklighet inte att skilja isär.

Andra människor flyr in i neuroser. Man har stött emot så hårt i livet, fått så många törnar, blivit så illa medfaren. Nu orkar man inte längre. Hysterin kommer som på beställning och nu blir man lugn ty andra tar hand om allting, ingen ställer längre några krav. Så kan

livet plötsligt te sig ljusare ty de hysteriska anfällen borgar för att många bryr sig om en.

Det är inte bara till neuroserna man flyr, det är möjligt att ta sin tillflykt till snart sagt varje upptänklig sjukdom. Den s. k. psykosomatiska medicinen tenderar att bli den allra viktigaste grenen inom sjukvården. Och visst kan sjukdom förjaga mycken ångest men bara för kort tid. Innan man hinner värja sig är den tillbaka, skoningslösare än någonsin.

Alla psykiatriker kan vittna om att bitterhet och vrede, hat och aggressioner i grund och botten är resultat av vår förtvylade kamp för att få andra människor att älska oss. Om vi inte blir älskade som vi väntat kan vi reagera på tre olika sätt framhåller psykoanalytikern *Karen Horney*. Vi rör oss då antingen i riktning *till, mot* eller *från* våra medmänniskor. Antingen undertrycker man sin bitterhet och försöker med alla medel vinna eller köpa andras kärlek genom att behaga dem genom ett osjälviskt uppförande. Den andra vägen är att öppet kämpa för att få makt över dessa som inte spontant älskar oss. Man uppträder aggressivt och dominerande. Den tredje utvägen är att förneka sitt behov av andra människors kärlek, bli kall, reserverad, likgiltig.

Alla dessa försök leder ofelbart till isolering och ensamhet. Man blir inte älskad, inte nu heller...

Den mogna människan blir älskad

Den som vill bli av med sin ensamhetsångest måste återfå förmågan att komma nära andra, modet

att vara delaktig i mänsklig gemenskap. Men denna förmåga, detta mod måste sökas på platsen för försvinnandet. Man måste gå till sig själv. Vem är jag? Hur blev jag så här? Dessa frågor söker svar. Medan man rannsakar sitt hoptrasslade inre kan det hända att man finner att de egna resurserna tar slut. Man saknar psykologiskt kunnande och överblick, man har snott in sig i labyrinten. Det är här som läkare, psykologer, analytiker och psykologiskt utbildade själasörjare kommer till hjälp.

Som vi nämnde i början går allt fler människor till själasörjare för att bikta sig. Dr E. Anker Nilsen vill understryka att man visst inte måste vara religiös för att få bikta sig inför en präst och man tvingas inte heller att bli det under bikten. Att bikta sig i våra dagar är att besöka en vän som har tid och vill lyssna, en vän som inte dömer någon handling utan försöker lista ut varför den begicks, en vän som själv många gånger gått vilse.

Det finns vägar ut ur ensamhet och ångest och ett har de alla gemensamt, de för människan in i sig själv. Ty utan att ha sett sig sådan hon är, kan hon inte växa till mognad. Och det är den mogna, medvetna människan som älskar sin nästa och blir älskad tillbaka.

Mirjam Svenhard

Ill.: Elsie-Britt Stenqvist

● FATTIGJUL

(Forts. fr. sid. 13)

Hjärtat hoppade opp i halsgropen på mej, så lycklig kände jag mej. Theodor var lika generös som Leopold och sa att pappägget också var mitt. Leopold pekade på skidorna.

— Du får dom, Edvarda, sa han. Du har bare att ta dom. En är vuxen och stor nu. En gör inte med någe av det där.

— En är vuxen och stor nu. En gör inte med något av det där, nickade Theodor.

Leopold gick inåt farstun, följd av Theodor. Jag såg på Edvarda och jag förstod att hon lika litet som jag kände någon glädje över gåvorna. Vi sneglade på varandra i smyg och vi tänkte väl samma tanke. Vi var på väg att bli stora och vad som tidigare synt oss ouppnåeligt skulle inte längre äga något värde.

Ill.: Erland Ullman

Våra kvinnliga bilkårister hjälper de sjuka och gamla

Sveriges kvinnliga bilkår tillkom i ofredstid vid krigsutbrottet 1939—1940. Idéskapare och grundare var fru *Ragnvi Torsslow-Lundgren*. Man avsåg ursprungligen att utbilda ersättare för militärt bruk: ambulansförare, truckförare osv. och fortfarande får alla färdigutbildade medlemmar i kåren vid händelse av beredskaps- eller krigstillstånd en militär placeringsorder och står helt till arméns förfogande. Både flyget, flottan och armén använder sig av kvinnliga ersättare. År 1944 exempelvis var många bilkårister sysselsatta i Norrland där de evakuerade flyktningströmmen som välldes in från Finland och Norge. De utträtade därvidlag ett storslaget arbete, och år 1947 anslöts kåren till CFB (Civilförsvarets befälsutbildning) där aspiranterna nu får genomgå olika kurser.

Kårer över hela landet

Sveriges kvinnliga bilkår räknar för närvarande omkring 9.000 medlemmar varav ca 1.300 kommer på stockholmsavdelningens konto. Medlemmarna är vidare fördelade på 106 kårer över hela landet. Alla kårerna arbetar självständigt men centraldirigeras från Stockholm i

ARNE ÖLJEN

berättar om Sveriges kvinnliga bilkår. Den bildades av militära skäl vid andra världskrigets utbrott, men f. n. sysslar bilkåristerna i första hand med sociala uppgifter. Med sina bilar hjälper de gamla och sjuka människor.

händelse av större arbetsuppgifter. Under nuvarande fredstid har naturligtvis det militära arbetet kommit en aning i bakgrunden och kåren satsar i stället sina krafter på humanitärt arbete. Trots de ekonomiska svårigheterna — ekonomin är uppbyggd enbart på medlemmarnas frivilliga bidrag och årsavgifter — lyckas man utträtta ett synnerligen värdefullt hjälparbete. Kvinnorna bakom kontakttjänsten är kårchefen *Anna Berlin* och fru *Inga Loftman*, vilka tar emot alla inkommande telefonsamtal med böner om hjälp och sedan sätter bilkåristerna i tjänst.

— Vi har numera många körningar för olika sjuk- och vilohem där polioskadade vistas för efterbehandling — därvidlag samarbetar vi med Riksföreningen mot Polio —

och vi får också en mängd hjälpförfrågningar från ensamboende, invalidiserade eller andra sjuka som måste ut på stan i ett eller annat ärende. Varje år brukar också stockholmsavdelningen organisera en utflykt för de gamla vid Stockholms sjukhem så de får en stunds rekreation. Våra medlemmar står själva för de pekuniära utgifterna: håller bensin, bil, egen arbetstid osv. Kontaktarbetet vid en inkommande telefonförfrågan kan vara ganska omfattande. Vi får rundringa till de bilkårister som bor lämpligast till ända tills vi får tag i någon som är ledig. Per telefon får hon sedan sina direktiv och kör direkt till de hjälpökande. Vid tillfällen då vi vet att ett större antal bilar behövs varskos medlemmarna i förväg. Allt brukar klaffa perfekt...

Och här ett praktiskt exempel...

Solsunda sjuk- och vilohem vid Skurubron utanför Stockholm har för närvarande ett flertal poliopatienter som vistas där för psykisk och fysisk efterbehandling. (Den psykiska efterbehandlingen är minst lika viktig som den rent fysiska. Patienten måste hjälpas över eventuella komplex i samband med invaliditeten före sitt återinträde i förvärvslivet och åter på rätt sätt komma i kontakt med sina medmänniskor, som han kanske under en längre tid varit isolerad ifrån.) Föreståndarinnan *Märta Sundelin* är mycket tacksam för den hjälp hon och hennes patienter får av den kvinnliga bilkåren:

— När behandlingarna avslutas här för veckan på fredagarna är det många av patienterna som vill åka hem över weekenden till familjen för att få känna gemenskapen och koppla av från sjukhusatmosfären. För de svårast invalidiserade stöter det på stora svårigheter. Visserligen finns det ju taxi att tillgå, men detta blir för dyrbart i längden. De kvinnliga bilkåristerna ställer sig då till förfogande. Kostnadsfritt och utan några vidlyftigare och omständigare pappersmalningar. Vidare får vi ibland inbjudningar att närvara vid en konsert, utställning eller dylikt

Bilkåristen *Anne-Marie Christensson* kastar boll i gymnastikkorridoren på *Solsunda* med ett par poliopatienter.

Syster Ulla Elgstad och diakon Bertil Christensson tar farväl av poliopatienten fru Britta Björklund, innan hon åker hem till sin familj över weekenden med bilkåristen Anne-Marie Christensson.

Foto: Sven-Bertil Gustafsson

● BONDE- ELLER ...

(Forts. fr. sid. 6)

från Polioföreningen. Även då får vi hjälp från bilkåren med transporten av de svårast polioskadade. Jag har personligen den uppfattningen att arbetet de uträttar är ytterst värdefullt för patienterna och om det skulle upphöra vore det svårt att ersätta...

Och vad tycker bilkåristen själv?

Unga fru Anne-Marie Christensson, bilkårist sedan några år tillbaka, anser beträffande sitt arbete:

— Jag anser det vara min plikt att hjälpa i den mån jag kan. Sjukdom kan drabba oss alla i en eller annan form. Då om någonsin erfar man behovet av den mänskliga gemenskapen och en hjälpande hand. Räck den om du kan...

Utan tvivel har kvinnorna i bilkåren och deras arbete något att säga oss alla. Deras inställning till nästan borde ge oss en tankeställare. För om man är riktigt ärlig — är vår inställning alltid som den borde vara?

Kårchefen Anna Berlin (t.v.) och sekreteraren Inga Loftman, som ordnar kontakten mellan de hjälpsökande och bilkåristerna.

got mjukare och mer full av försoning. Ur denna sin omdaning har den självbiografiska sviten växt fram och blivit något av det mest hållbara som vi läst i vårt land. Det kan te sig patetiskt med denna hyllning, men inför en diktare som man tror på vill man säga det. Ivar Lo-Johansson har nog av seg envishet för att lyckas — hade han inte lyckats som diktare kan det hända att han gått faderns väg. Det finns säkert stora släktskapslikheter i deras kynnen. Och för mig blir det aldrig någon väsentlighet om Ivar Lo-Johansson är statarnas specielle skildrare eller jordägande torparnas hyllningsman. Han är en diktare som skriver utmärkta böcker, det är nog.

Ragnar Oldberg har gjort en utomordentlig presentation av denne diktare, det är också nog.

Ingvar Wahlén

"Det tregrenade samhället"

Ett par år efter det andra världskriget utkom hos Faber & Faber i London en bok med titeln "The three Spheres of Society" (Samhällets tre sfärer), författad av Charles Waterman.

När man i dag studerar denna bok måste man med stigande häpnad konstatera att den är kanske ännu aktuellare just nu än vad den var när den trycktes för tio år sedan, och det finns stora skäl att beklaga att den tills dato inte föreligger i översättning. Såvitt mig är bekant har boken, som även på originalspråket tycks vara svår att komma över, inte heller blivit recenserad i nordisk press.

Waterman gör genast i början klart att det är Rudolf Steiners idéer om samhällets tregrening som han upptagit och vilka han utför i sin egen bok, dock med särskild tonvikt på deras eventuella tillämpning i England med hänsyn till nuvarande engelska samhällsformer och i betraktande av att hela mellankrigsperioden samt det andra världskriget ligger emellan Steiners grundläggande arbete "Die Kernpunkte der sozialen Frage", som utkom år 1919 och Watermans eget arbete i frågan.

Det är det nyskapande i själva karaktären hos Steiners samhällsidéer som fortfarande gör den aktuella. Han har aldrig utformat nå-

ISA GRIPENBERG
redovisar tankar kring en
engelsk bok och en svensk
tidskriftsartikel.

got patentsystem, i vilket det samhälleliga livet skulle pressas in för att småningom stelna till en ny struktur. Steiner utgår nämligen ifrån den obestriddigen sunda och riktiga världsbilden att samhället är en levande organism, där människans själv är i centrum och där de tre huvudfunktionerna — det andliga livet, det politiskt-rättsliga livet och det ekonomiska livet — på samma sätt som de olika systemen i människans egen kropp (nervsystem, blodsystem osv.) bildar ett slags självständiga system, som inte utan skada för helheten kan sammanpressas till en statlig enhet. Han menar därför att de tre huvudsystemen eller de tre sfärerna av andligt-kulturellt liv, av politiskt-rättsligt liv och av ekonomiskt liv borde länkas in i sina egna banor för att tillåtas fungera enligt sina högst egna, naturliga lagar och därigenom på ett sunt sätt kunna tillfriskna och befrukta varandra.

Givetvis är dessa tre huvudsystem intimt beroende av varandra och tränger till en viss grad genom

varandra liksom systemen i människans kropp, varför man även bör observera benämningen: Det "tregrenade" (inte det tredelade) samhället.

◇

I praktiken skulle alltså en tregrening av samhället innebära ett slags tregrenad styrelseform med en självständig högsta instans för var och en av de tre huvudsfärerna. En av grundtankarna är den, att vad vi nu förstår med statsmakt och officiella myndigheter skulle begränsas till den politisk-rättsliga sfären. Denna skulle alltså ensam utgöra den egentliga "staten" och sålunda bli en rättsstat i bokstavlig mening och utan andra befogenheter att ingripa (vare sig i det andligt-kulturella livet eller i det ekonomiska livet) än när det gäller lagens självklara rätt till insyn och krav på jämlikhet inför lagen. Det säger sig självt att en sådan styrelseform skulle bereda ett helt nytt verklighetsunderlag för en absolut objektiv lagstiftning, då rättsstaten aldrig skulle kunna influeras av egoistiska partipolitiska och ekonomiska hänsyn såsom nu är fallet.

Vad den andligt-kulturella sfären beträffar, skulle denna i och med dess åtskiljande från statsmakten beredas verklighetsunderlaget för en fri odling. Man behöver bara betänka vilka olösliga problem som under det senaste decenniet tornat upp sig på skolundervisningens område här i Norden, för att inse att statsmakten som andlig förmyndare i längden endast kan förkväva frihetsidealet på det område där detta verkligen hör hemma.

I detta sammanhang vill man gärna komma med citat ur en artikel, förf. av dr Sven Rydenfelt, som innehåller något av det vettigaste och mest klarläggande som sagts i hela den svenska skolfrågan. Det heter där bl. a.:

"Genom att det svenska skolväsendet från början i huvudsak byggts upp i kommunal regi och sedan successivt övertagits av staten, har vi kommit att betrakta offentliga skolor som tillhörande naturens ordning — — — Centraliseringen av vårt skolväsen har drivits så långt, att den inte ens i ett totali-

I den stora engelska waldorfskolan Michael Hall existerar inga rasproblem. Den svarthyade eleven Dolo är en av klassens populäraste pojkar.

Kristofferskolan i Stockholm är Sveriges enda skola, som arbetar efter den fria waldorfmetoden. På bilden studerar fyra av skolans elever slöjdarbeten, som utförts av barn vid motsvarande skolor utomlands.

tårt land torde kunna drivas mycket längre... när det gäller skolan har föräldrarna ingen som helst frihet. Myndigheterna bestämmer när barnet skall börja skolan, vilken skola det skall gå i, vilken lärare det skall ha, vilka ämnen som skall läsas, vilka kunskapskrav som skall ställas, läroböcker och undervisningsmetoder osv. — — — Tvånget att utlämna sitt barn åt en lärare som kan befaras allvarligt skada barnets psykiska hälsa och balans är fruktansvärt. När svenska föräldrar i en sådan situation tillgriper skolstrejk, är det säkert i regel fråga om mycket allvarliga orsaker, och det är upprörande att våra myndigheter i ett sådant läge skall anse sig böra tillgripa polisiära åtgärder för att tvinga föräldrarna att utlämna sina barn, ja t. o. m. hota att ta barnen från föräldrarna. Bakom ett dylikt system måste ju ligga den skrämmande uppfattningen, att barnen är statens, inte föräldrarnas. — — — Är det till slut inte också litet egendomligt, att medan vi på andra områden anser att frihet är någonting som oupplösligt hör samman med vårt demokratiska samhälle, så har vi på skolans område ett "obligatoriskt" system helt utan valfrihet? — — — Vi behöver fria skolor helt enkelt därför att staten inte går i land med den uppgift den

åtagit sig. De fria skolorna skulle här kunna överta en del av den bördiga staten nu inte orkar med — — — De fria skolorna skulle öppna svenska folkets ögon för att det finns alternativ, finns möjligheter att bedriva undervisning med andra metoder och bildningsmål än dem vi finner i våra standardiserade statsskolor." ◇

Det går naturligtvis inte att med några lösryckta citat göra rättvisa åt dr Rydenfelts artikel som sådan (den innehåller även förslag till ekonomisk lösning av ett fri-skole-system) men de illustrerar det tvångsläge "den andliga människan" råkat in i, trots allt tal om frihet och demokrati.

Situationen är som bekant inte ljusare på det ekonomiska området. Den enskilda människan, hon må vara aldrig så politiskt eller ekonomiskt okunnig, fastslår idag med full rätt att hon inte längre kan erkänna staten som bästa tänkbara lösare av hennes ekonomiska problem. Är hon affärsman blir hennes hela liv en kampattityd gentemot statens förbud, restriktioner och ingripanden i hennes dagliga arbete, en serie hinder som skall övervinnas för att hon överhuvudtaget skall komma någon vart.

Waterman säger i sin bok med avseende på England: "Vi kommer inte att undgå totalitärism i detta land om vi inte finner ett tillfredsställande alternativ. Före kriget fann vi inte något sådant. Massornas fattigdom och slummen, ständig arbetslöshet, de oförtjänta privilegiernas makt — dessa ting är det som gör att frihet och demokrati synes oss vara bedrägligt sken. De friheter vi har är dyrköpta och kan inte negligeras. Inte desto mindre kommer det att bli lätt att glida bort från dem genom att man inte lyckas finna en sådan väg att bevara dem, att man samtidigt skulle undgå eftergifter åt de onda ting som med nödvändighet bör övervinnas."

Waterman tycks anse, eller ansåg åtminstone vid den tidpunkt hans bok kom ut, att fröet till det tregrenade samhället skulle ha särskilda förutsättningar att slå rot just i England. Han avslutar sitt arbete sålunda:

"Valet ges inte åt alla länder vid alla tidpunkter. För tillfället är många alltför ansträngda; somliga är för djupt engagerade i sitt eget förflutna: ett stort land är alltför starkt fjättrat vid en inbillad framtid. Vårt land befinner sig vid en tidpunkt då valet är givet: tillfället att kunna bemästra vår epoks svårigheter genom att förstå dem: att hålla dem inom sociala skrankor genom att medvetet acceptera dem och göra dem fruktbarande genom att länka in samhället i harmoni med människans sanna bild där hon står mellan jord och himmel, ansvarig inför båda och inför sina strävande medmänniskor." ◇

Vid läsandet av Watermans arbete, som framförallt är skrivet med det välgörande sinne för det väsentliga och det praktiskt användbara som är engelsmännens styrka, tycker man att hans tema — den praktiska tillämpningen av det tregrenade samhället — skulle vara ägnat att egga fantasin hos hela skaror av specialister: ekonomer, politiker, jurister, lärda kvinnor och män, till vidare utformningar av denna idé. Tanken att uppdelning av ett parlament eller en riksdag i tre självständiga instanser är ju såpass radikal och av så vittgående konsekvenser i praktiken att den är tänkbar att förverkliga endast om ett tillräckligt antal självständigt tänkande, omdömesgilla och organisatoriskt begå- (Forts. sid. 4)

EN LJUVLIG DAG I AUGUSTI

Novell av NILS-OLOF ANDERSSON

Det var en av dessa ljusa dagar i slutet av augusti. Hon hade kommit och mött honom vid spår-vagnshållplatsen. Han hade inte sett dem då han steg av vagnen, och han var liksom inte förberedd på mötet. Då han upptäckte henne och barnen var det alldeles för kort tid för att kunna tänka ut något att säga till henne. Om jag ändå kunde lära mig, var det enda han hann tänka, om jag ändå kunde lära mig att alltid vara förberedd.

Det hade regnat tidigare på dagen. Genvägen genom skogen, som de säkert gått, var lerig och uppblött. Ungarna hade ramlat i smörjan, blivit leriga om knäna och om händerna. Sen, innan hon hunnit hejda dem, hade de torkat av sig den sörjiga leran på kläderna. Det gjorde de alltid. Det gör jag också, tänkte han. Hela hennes irriterade situation upplevde han på den korta stund som gick från det han steg av spår-vagnen och kom fram till henne och barnen.

Hon skrattade vänligt åt honom. När någon såg det var hon alltid vänlig emot honom. Nästan undergiven och tillbakadragen. Spelade lite blyg. Men han visste att den där vänligheten, det var bara hennes yttersta yta. Under bubblade det. Fräste och stänkte som då man droppar kallt vatten i en het stekpanna. Han tog henne i handen, sade goddag, men han såg inte på henne. En grannfru, som också kommit med samma spårvagn, kom fram och hälsade.

— Vilken ljuvlig dag så här i augusti, sa hon.

Ingen av dem svarade, men han log emot grannfrun, och det slog honom att det var just en sådan fras han borde hälsat sin fru med.

Han märkte att hon slöt sig som hem musla när han inte visade henne mera uppmärksamhet. Nu när folk såg det. Folk som bodde i samma hus. Hennes rörelser blev kantigare, men inte alls så kantiga som de skulle bli senare.

Han visste det. Hade musslan slutit sig, så skulle den inte öppnas än på länge. Och när de väl kommit

hem skulle musslan röra sig stelt och mekaniskt, uppdragen för att utföra det absolut nödvändiga, men ingenting mer.

Om jag bara hade hunnit förbereda mig lite grand, tänkte han. Men hon brukar ju aldrig gå och möta mig. Vet aldrig med vilken vagn jag skall komma. Hade gått och mött i dag, kanske för att vara vänlig. Kanske för att jag kom så sent. Trodde kanske inte att jag skulle komma. Samvetet, samvetet, sade något till henne, någonting som hon inte brukade besväras av annars.

Han var inte van vid att mötas av hennes förebräelser redan vid hållplatsen. Vägen från hållplatsen och genom skogen brukade han få ha för sig själv. Gå och fundera över hur hon skulle vara. I dag hade hon kanske varit orolig för honom. Om jag bara hunnit förbereda mig, tänkte han på nytt. Om hon bara inte överraskat mig, om jag bara inte visat så tydligt, att jag ägnade mera intresse åt barnen.

De började gå hemåt. Hon och han och barnen. Han pratade mest med pojken, skojade med honom som han brukade göra. Han kände att hon slöt sig mer och mer för varje steg. Då de hade kommit hem skulle hon vara helt sluten. Han var alltid rädd för henne, när hon var så där sluten, sluten i sig själv. Han visste aldrig vad hon skulle göra och han blev själv tillknäppt, gick liksom på vakt för att skydda sig om musslan skulle öppnas.

Men än så länge var det ingen fara. Än så länge kände han sig lugn.

Ännu var musslan inte helt sluten. Det var den aldrig när folk såg det. Folk som bodde i samma hus. Men sedan, när dörren var stängd bakom dem, så skulle alla de tysta förebräelserna hagla över honom. Då skulle alla jämförelserna komma. Jämförelserna med alla andra. Med hans bror, som visste hur han skulle bära sig åt, som visste hur han kunde tjäna pengar. Som hade bil och egen villa. Som hade ett snyggt och rent arbete. Inte ett sånt där jobb som han, som gav henne så mycket extra arbete med tvätt och

Hon och barnen kom och mötte honom.

sånt, som gjorde att det aldrig kunde vara riktigt snyggt då han var hemma. Det var det som hade gjort att han hade börjat jobba därborta. Så han slapp komma hem varje kväll, så att hon kunde ha riktigt snyggt hela veckan. Det var synd att han inte kunde vara borta över lördan och söndan också, tänkte han. Så hon kunde få ha det fint jämt.

Hon visste inte att han börjat vara borta hela veckorna för att hon skulle få ha det snyggt hemma. Det blev visserligen dyrare på det sättet, men det var det väl värt att få ha fint. Annars kunde jag nog komma hem jag också, de andra åker bil, delar på bensinen. Det blir inte mycket på fem man. Tur att ingen av dom bor här ute, då skulle hon väl börja undra. Undra varför just han när inte dom andra... Och vad skulle folk tänka då? Folk som bor i samma hus.

På hela vägen hem frågade hon ingenting, frågade inte om det hade varit jobbigt? Om de hade fått överskottet den här veckan? Sa över huvud taget inte någonting till honom. Till barnen sa hon saker och ting.

Att de inte fick gå där, att de skulle gå på trottoaren innan de kom

in i skogen. Att de skulle vara rädda om sina kläder, att de inte fick ramla. Men till honom sa hon ingenting.

Hon bara gick där och slöt sig mer och mer för varje steg. När de hade hunnit hem skulle hon vara helt sluten. Det skulle bli lagom. När dörren hade öppnats skulle musslan vara stängd.

Utanför huset som de bodde i, lossnade musslans grepp lite grann. Åtminstone verkade det så utåt. Då gick hon och smålog åt sig själv, men det skulle se ut som om det var mot honom. Som om de var lyckliga. Ingen annan skulle få veta. I varje fall inte de som bodde i samma hus.

Han gick in och satte sig i köket. Gardinerna var nystrukna, golvet var nyskurat, diskbänken blänkande. Han hade satt sig på den slitnaste av köksstolarna. Det var den enda hon inte hade klätt över. Alla de andra stolarna var överklädda. Med rutigt bomullstyg. Han förstod att hon lämnat den åt honom. Så att han skulle ha någonting att sitta på när han kom hem. Så att han skulle slippa sitta på golvet. Eller i kalsongerna. Hon gick och pysslade borta vid spisen, satte visst på kaffe eller vad det var. Så tyckte hon väl att hon borde säga någonting, när

det var en vecka sedan de hade träffats sist.

— Tycker du inte att jag har gjort fint? sade hon.

— Jo, sa han.

— Vill du ha kaffe?

— Jatack, svarade han.

Han tyckte att han var på bjudning eller att han blivit inropad av en prästgårdsfru för att dricka kaffe. Lite kaffe i pausen. Pausen mellan gödselspridningen och grävningen. Tyckte att hon gick och försökte hålla ihop näsborrarna så att inte . . .

Han kände det som om han hade lergödselblandning på fötterna, fast han inte arbetat i jorden sedan 1931. Han kände sig ungefär som han hade känt sig då. Utstött, nästan på gränsen till tiggeri, fast han aldrig hade tigt någonting. Inte under hela tiden. Och han tänkte inte titta nu heller.

Hon dukade fram kaffet, ställde pannan på en kakelplatta. Det låg en ny sak i sockerskålen, en liten kloklänkande tingest. Han sköt bort sockerskålen till henne för att se hur hon skulle bära sig åt med den där saken. Hon tryckte ihop den, tog en sockerbit i taget, släppte dem genom att ånyo trycka på skaftet. Det fräste till i hennes kaffekopp, innan hon började röra omkring såg han två

Han tyckte att han var på bjudning, då han satt i sitt eget kök.

skumkvadrater stiga upp till ytan. När hon tittade bort ett ögonblick passade han på att ta två sockerbitar — med fingrarna.

Han märkte att hon satt och väntade, ville se hur hans flumliga händer skulle bära sig åt med sockertången. Ville väl se honom tappa den, eller tappa sockerbiten. Medan han rörde om i kaffekoppen tittade han ut genom fönstret, såg på de nystrukna gardinerna. De drack kaffe under tystnad. Endast skedarnas skrap mot botten hördes. Ungarna satt för sig själva vid det lilla bordet och drack saft. Han tyckte att de verkade kuvade på något sätt. Han tyckte inte om att hans ungar skulle se sådana ut — välkammade och nystärkta slavar, som alltid sa: "Ja, mamma" och "Nej, mamma". Men det är väl bara på lördagarna de är slavar, tänkte han. Lördagarna, när jag är hemma.

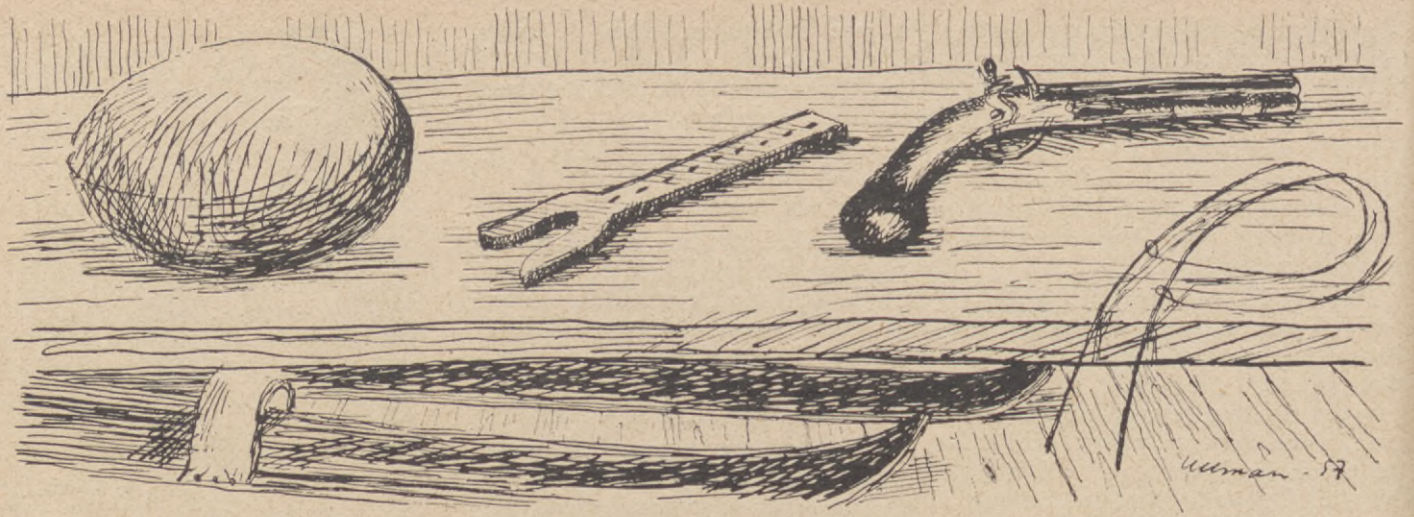
Han kände att hon visste vad han tänkte. Kände att han tänkte emot henne. Det hade kommit ett nytt element i hennes välordnade tillvaro. Inte ett som opponerade sig med ord. Det skulle inte tjäna mycket till, visste han, utan ett som opponerade sig med tystnad. En tystnad som hon inte kunde bryta ned muren omkring.

När de druckit kaffet och barnen var färdiga med saften reste hon sig och dukade av bordet. Han satt fortfarande kvar. Han hade satt sig på den slitnaste av stolarna. Det var den enda som hon inte klätt över.

Ska du gå ut, frågade hustrun.

(Forts. sid. 27)

FATTIGJUL

Novell av
WILLY WALFRIDSSON

Den här julen skulle det inte bli några julklappar, det hade jag hört hela hösten. Tiderna var svåra — morfar visste knappast hur han skulle få ihop till julbrännvinet och mormor hade svåra bekymmer för köp-maten som seden bjöd skulle finnas på julbordet. I de andra torpen hade man det lika trångt; ingen hade mer än han behövde och det fanns ingen man kunde låna av. Och nere i boden var skulden tillräckligt stor utan att man därtill skulle sätta sej i skuld för några julklappar.

Hösten hade varit grå med ständigt dis och snåla kustvindar från väster. Torpvärlden tedde sej alltid fattig och trist under höstarna. Men den här hösten hade det varit något särskilt med. Grannarna gick över till varandra under kvällarna — satt i de små köken, suckade bekymrat, skvallrade om det lilla som hände ute i bygderna och talade om tiderna. Vi hade fyra små torp som närmaste grannar: Mo-Rudolfs, Bisters, Efraims och Kal-Johannes. Ena kvällen samlades grannarna hemma hos morfars, andra kvällen hos Bisters och tredje kvällen hos Kal-Johannes och så vidare undan för undan. Det var en gammal vana — och den frångick man aldrig — att grannarna skulle titta över till varandra varje kväll.

Mofolket hade inga barn; hos Kal-Johannes fanns en dotterdotter, Edvarda, Bisters yngsta pojke, som var hemmavid, hette Leopold och Efraimfolket hade Theodor, en sonson hos sej. Leopold och Theodor var

fjorton år, medan Edvarda och jag fyllt tio denna höst och det var en nåd att vara tacksam över ifall Theodor och Leopold behagade leka med en nån gång. Mest höll de sej för sej själva, men när vi under höstkvällarna strålade ihop hemma hos deras, eller hos morfars, eller hos någon av grannarna fick man känna sej som deras like och det var härliga timmar. Leopold och Theodor visste och kunde så mycket som man inte kände till eller kunde. De ägde därtill saker och ting med en märklighet som inte föreföll en att vara av denna världen; saker och ting som man avundats dem intill den bittraste grämselse så långt man kunde minnas tillbaka.

Det kunde hända att Bisters Leopold sa när man under höstkvällarna satt i Bisters skumma kök:

— Du får låna ägget, bara du är rädd omet. Du får ta isäret, precis som om det var ditt.

Ägget var Leopolds stolthet och det märkligaste ägg någon ägde här i bygden. Det var av papp och Leopolds farbror, som bodde ute i Starterna hade haft det med sej när han för elva år sedan varit hemma och hälsat på över en sommar. Öppnade man pappägget, blottades ett nytt ägg och inuti detta fanns ytterligare ett och så vidare i all oändlighet. Ytterägget var stort som en

kokosnöt och det sista innerägget knappast större än en hasselnötskärna. Varje ägg var målat i sin färg: grönt, rött, blått, etc. Leopolds pappägg var vida berömt; alla barnen i bygden önskade inget högre än att bli ägare till det.

— Som om jag skulle göra mej av med ägget? Inte för allt i världen, bedyrade Leopold, när någon frestade honom till att sälja eller byta bort det.

Efraims Theodor hade inte Leopolds underbara ägg, men han hade andra märkligheter. Ett kvarnhjul i bäcken nedanför torpen, en urgammal mynningsladdningspistol, en manick som man kunde stöpa blykuler med och ett otal finurligt funtade tagelsnaror att fånga trastar och starar i. Märkligast var kvarnhjulet och kulstöparn: över den senare låg något hedniskt som lockade och skrämde. Det var en underlig syn att se den svartlockige, storvuxne Theodor stå över spisen i Bisters-köket och smälta bly som han sedan hällde i kulstöparn.

Och vad kvarnhjulet beträffar var det en fröjd att lyssna till de melodier det spelade höst och vår när vattenståndet i bäcken var som stridast. På var och en av de fyra skovlarna i hjulet satt en hammare och när hjulet snurrade runt slog hammarn mot ett litet metallståd, Theodor gillrat upp framför kvarnhjulet. Theodor hade lika många spekulanter på kvarnhjulet, kulstöparn, mynningsladdningspistolen

och fågelsnaran som Leopold på det amerikanska pappägget och svarade med samma förakt varje gång någon försökte att tubba eller locka honom till att sälja de avundsvärda sakerna:

— Sälja dom? Nää. Det gör ja inte för allt i världen. Nää. Nää.

Det svaret hade jag fått otaliga gånger och oräkneliga var de grämsens tårar jag fällt i min avund mot Leopold och Theodor. Jag hade väl också ett och annat — ett munspel, en sprattelgubbe, en bok om Buffalo Bill och en liten samling doftande cigarrlådor mor haft med sej hem åt mej från stan. Men intet av detta kunde mäta sej med Leopolds ägg eller Theodors kvarnhjul eller fågelsnaror. Många gånger när jag gått för långt i envishet att försöka schackra åt mej ägget eller kulstöparn eller bakladdningspistolen hade Leopold och Theodor gett mej ett kok stryk. Och det hade de noga, inte minst handgripligen, sökt inpränta hos mej att aldrig, aldrig skulle deras dyrgripas hamna i min ägo.

— Det vet du väl att vi aldrig gör oss av mäet. Inte för allt i världen, hade det hetat som det alltid hette.

Nu närmade sej alltså en jul då inga gåvor skulle finnas bredvid den hemflätade halmbocken under julgranen i finrumsvrån på julaftonskvällen. Tidigare jular hade mor kommit ut från stan och haft ett och annat med sej hem. Men i våras hade mor gift om sej och i fortsättningen skulle mormor, morfar och jag få fira helgerna ensamma. Edvarda gick också och visste att hos hennes skulle inte heller vankas några julklappar. Hon hade vare sej far eller mor och i Motorpet satt man lika trångt som hos morfars.

Efter den trista höstens långa disiga grådaskväder hade december kommit med kyla och snö. Över bäckarna låg isen blank och i liderna gnisslade skarsnön under dagarnas bleka sol och kvällarnas gula måne. Edvarda var bedrövad. Hon hade länge gått och önskat sej ett par skidor av tunnstav, sådana som Leopold hade. Men vare sej Edvarda eller jag hade några utsikter att få se vår längtan efter skidor gå i uppfyllelse. Här i torpen var Leopold den ende som ägde ett par skidor. Inte ens Efraims Theodor hade laggskidor och några köpeskidor var inte att tänka på.

Leopold och Theodor ägde underbara saker

— En får ingenting i år, inte en julklapp, inte ett dugg, klagade Edvarda medan vi stretade våra oskodda källkar uppför kyrkbacksliden eller när vi åkte kana på bäckarnas is.

Julaftonsmorgonen kom med en kyla som riktigt knäppte i stugknutarna. Fönsterrutorna var täckta av is, när mormor drog ifrån jalousien sedan hon tänt fotogenlampan julaftonsmorgonen. Morfar satt i sängen och såg bekymrad ut. Han hade hämtat hem julbrännvinet i går och tagit en tår på tand och bakkuset hamrade väl bakom hans grånade tinningar. Mormor var sur som alltid dagen efter en brännvinshämtningskväll. Men humöret ljusnade allt eftersom dagen led. Morfar var in på kammarn och tog ett par återställare och mormor tinade också upp. När det blev dags att tända julljusen gick mormor omkring fryntlig och leende och morfar sken som en sol, när vi satta oss ner vid julbordet.

— Så lite en har, men så bra en mår. Nära klappar blir det inte, men en får va gla i alla fall, sa han.

Annandagskvällen var vi bjudna till Bisters, det var en vana att Bisters skulle inleda de få julkaläsens torftiga rad. Mormor, morfar och de övriga äldre satt kring finrumsbordet och talade om Theodor och Leopold, som skulle ge sej ut i tjänst hos bönder nere i bygden efter nyåret. Tänk, att pojkar vuxit sej så stora. Ären gick så herre gud.

(Forts. sid. 13)

På annandagen blev det julkalas hos Bisters.

SOM BREVBÄRARE I TUNIS

Berättelse av PALLE HAGMANN

Några människor glömmar man fortare än andra. Inte för att man tycker mindre om dem eller för att de å sin sida betyder mindre för en själv utan helt enkelt för att tiden, nya upplevelser och bekantskaper tränger dem åt sidan.

Så får man plötsligt en dag helt oväntat ett brev från en gammal vän. Det berättar om än det ena, än det andra och mitt i allt skvaller och alla likgiltigheter står också, som ett rent apropå, att den eller den inte lever längre. Så minns man på en gång. Episoder, ord, rörelser står med ens levande framför en. Man är tillbaka i nuet — nuet som var då.

En dag för inte så länge sedan kom ett sådant brev. Det hade en fotnot, som slog en brygga över åren. Det kom från Tunis, och kontentan var att Achmed fallit offer för stridigheterna i Nordafrika. Achmed, min vän som alltid sa "du må tro, det är ett hårt jobb".

Det började med att jag ändrade mina resplaner. I stället för att resa till Casablanca, vilket var meningen, hyrde jag en liten våning och stannade i Tunis. Jag lät ställa om min post, men dagarna gick och inget av de väntade breven anlände.

Jag började passa brevbäraren i trappan för att ta reda på om det var en tillfällighet, om där fanns en naturlig förklaring eller om det helt enkelt rörde sig om slarv — jag var ju trots allt i ett arabland. En dag lyckades jag efter tålmodig väntan hejda en ung arabpojke med en typisk postväska över axeln.

Det var då min vänskap med Achmed började. Brevbäraren som varje dag efter vårt första sammanträffande ohindrat klev in i min lilla våning, satte sig på en stol eller på golvet och helt oblygt slog i en kopp kaffe åt sig eller tog en av mina Caporalcigarretter medan han log, skrattade och pratade. Ibland hade han med sig ett brev till mig, ibland ingenting, men han försummade aldrig att göra en visit under sin tur runt distriktet.

Det var på sätt och vis mycket trevligt men ibland lite besvärligt

när jag skulle arbeta. När jag försökte framhålla detta som ett argument kunde Achmed alltid avfärda det med en beskrivning av hans eget arbete som alltid slutade med:

— Du må tro, det är ett hårt jobb.

Ibland måste jag ta till rent dramatiska medel för att få Achmed att förstå att jag måste sköta mitt arbete. I måleriska vändningar försökte jag återkalla de ängslans dagar då jag väntade på brev. Om alla de stackare som i likhet med mig satt och väntade på brev från en gammal sjuk mor, om alla de som längtade efter några enkla rader från den älskade. Hur de nu satt där nervösa och oroliga medan han i lugn och ro förtärde kaffet. Många gånger lyckades jag i min avsikt, och Achmed gav sig iväg med tårar i ögonen.

Men en dag misslyckades jag totalt. Tidigt på morgonen väcktes jag av ett gäng glada vänner, som önskade avsluta ett festligt dygn med att "äta" frukost hos mig. Det var ingen idé att försöka stoppa arrangemanget, för dels var de fler än jag och dels tog de ingen notis om mig. Mängder av föda, fast och flytande, dukades fram och morgonmålet åts trots mina protester.

Olyckligtvis var Achmed tidigt ute den dagen, och innan jag hann ingripa satt han i glatt sällskap med nya vänner och fyllda glas. Och där var fler vänner och fyllda glas än Achmed tålde, och då alla sent omsider lämnade slagfältet kröp Achmed under bordet och somnade.

Här hjälpte inga dramatiska förklaringar eller någon moralpredikan. Hans snarkningar överröstade alla vackra ord, så jag utsåg en bekvämare sovplats för honom.

Allt gick förvånansvärt bra under resten av dagen, och sent omsider gick jag själv till kojs. Medan den snarkande Achmed sussade i soffan. Med en sista blick på hans väska, som aldrig tyckts mig så stor och välfylld som den dagen, släckte jag ljuset och försökte slumra in.

Det blev inte mycket sömn den natten. Jag hemsöktes av drömmar

Efterhängsna araber, som inte kunde läsa, fick gärna andras kravbrev.

om en Achmed i svensk brevbäraruniform, som inpräntade i mig hur nödvändigt det var att alla som väntade på sin post fick den. Alla mina argument vändes mot mig själv. Kl. 4 hade jag fått nog.

Naturligtvis var hela historien orimlig och idiotisk, men efter att förgäves ha hållt kallt vatten i ansiktet på Achmed och brutalt skakat honom fann jag mig själv på väg runt kvarteret med Achmeds väska över axeln.

Det gör jag aldrig om igen. Att hitta runt i denna rätt moderna del av Tunis och finna gatnummer som inte fanns och människor som bodde på de mest egendomliga ställen var som en mardröm. Hur måtte det inte ha varit i gyttnan uppe i arabstaden? Jag konkade uppför trappor, nedför trappor, gick vilse i små mörka prång och gränder.

Kravbrev är nog till utseendet rätt så lika över hela världen. Man kan så gott som alltid se på kuverten vad som är inuti. Dem sorterade jag barmhärtigt bort från de övriga. Det var väl lika otrevligt att ta emot dem här som på alla andra platser slog mig en tanke, så jag koncentrerade mig på de mera personligt präglade breven.

Jag fick i alla fall ofta använd-

ning för de otrevliga breven under min promenad. Varje gång någon arab med vild blick antastade mig och hängde sig fast som ett plåster vid min olycksaliga väska under det han utstötte något på arabiska, som väl betydde "finns det något brev till mig", tog jag ett ur högen och tryckte det i handen på honom. Lycklig och tillfredsställd avtågade han med brevet. Jag visste att det skulle ta timmar för honom att finna en skriftkunnig som skulle läsa brevet och avslöja sanningen för honom. Det skulle Achmed få klara upp — något av en liten hämnd.

En sak var det att det fanns trappor i somliga hus, men det var en annan sak att hitta ut. Ville man in i huset på ena gatan så måste man springa runt kvarteret och upp i ett annat på baksidan. Och kanske, som vid ett tillfälle, hoppa en meter från ett tak till ett annat innan man hittade rätt. Där hade en gång funnits en port, men den var oanvändbar eftersom huset intill byggts så nära inpå.

Jag hade en hel bunt med brev till den adressen, vågade hoppet och befann mig snart i ett sjudundrande bröllopskalas. Att en främmande person kom med lyckönskande brev tolkades som ett lyckligt och gynnsamt tecken. Hjälpsamma händer tog, trots mina intensivaste protester, av mig postväskan och jag in-

Achmed stannade ofta till hos mig och slog helt oblygt upp en kopp kaffe åt sig...

förlivades med familjen och festen. Det tog en bra stund innan jag fick mitt värdfolk att inse att jag måste hoppa tillbaka igen till min färdväg.

Det var ingen idé att sticka in ett vanligt kravbrev till sådana adressater som kunde franska, men för sådana använde jag ett gammalt ordspråk, som jag själv fått genomlida under ett år i en liten sydfransk stad. Varje dag när inget brev anlände sa postmästaren-utbäraren med ett stort skratt att "inga nyheter är goda nyheter".

Denna sats blev flera gånger min räddning. "Inga nyheter..." slängde jag glatt fram efter att först noggrant ha repeterat i minnet hur jag skulle kunna sätta mig i säkerhet.

Barnen var de värsta. Halva tiden gick åt till att jaga undan ungar, som knyckte brev ur den öppna väskan, och flämtande återvände till utgångspunkten och börja på nytt i labyrinten.

Men svårast var att försvara mig mot beskyllningen att vara fadern till ett nyfött barn i en ung familj, där mannen just återkommit efter ett års militärtjänst på annan plats. Han var absolut vild och svor över att han skickat så många brev till sin unga fru. Det var nära ögat att det hela slutat med en katastrof. Jag lyckades till slut övertyga honom om att jag endast var "tillfällig" och inte kände till den "ordinaries" sysslor.

I över fem timmar irrade jag omkring med mina brev, ett arbete som Achmed skulle ha klarat på två. Dödstrött stapplade jag uppför mina egna trappor. Beredd att ge Achmed en rejäl upptuktelse slog jag upp dörren och möttes av hans strålände, vita leende. Kaffet var framdukat, men jag hade kunnat slänga väskan efter honom då han helt lugnt replikerade:

— Är det inte sant som jag sa? Det är ett hårt jobb.

Ill.: Gunnar Persson.

HUSFÖRHÖRET

Berättelse av ROSE WESTLUND

Till husförhöret klädde folk sig lika fina som när de skulle till kyrkan på söndagarna. Det var gammal sed, och både de svarta schaletterna och de svarta helgdagskläderna för övrigt skulle fram. För mig står alltjämt den svarta färgen som en symbol för de gamla schartaunerna i min barndoms Bohuslän. Svart utanpå — och den vita inre friden köptes billigt genom de täta obligatoriska kyrkobesöken och det flitiga nattvardsgåendet.

Personligen hade jag ingenting emot att folk gick i kyrkan. Tvärtom. Det var enda gången på hela veckan som min sexårssjäl kunde känna sig riktigt fri och lössläppt. Ingenting annat i världen kunde nämligen under veckans övriga sex dagar förmå den gamla värdinnan mina föräldrar hyrde hos, att för någon längre stund lämna de domäner som förfäderna satt henne att strängt och nyfiket vaka över. Hon tog sin uppgift till den grad allvarligt, att hon också måste ha en viss

uppsikt över sina hyresgästers privatliv så att ingenting ont den vägen skulle kunna vederfaras hennes hus. De smygande, hasande stegen i strumplästen blev i längden irriterande för oss alla i familjen. Men det vara bara jag som gjorde mitt bästa för att sabotera hennes övervakning. Naturligtvis blev det böter för mig, så snart det fanns ett lägligt tillfälle för henne att ge mig tillbaka. Och därför var jag i grunden rätt nöjd med dessa kyrkobesök. Luften flöt liksom lättare i lungorna de där timmarna.

Nu skulle det alltså bli husförhör i roteln vi tillhörde. Eftersom det var prästen själv som alltid höll dessa möten, gick man man ur huse för att visa sin lojalitet och kanske också för att visa att man en gång lärt in sin katekes och inte slarvat bort den genom åren.

Själv hade jag nu räknat med en eftermiddag i full frihet och gick in för att planera vad som vore lämp-

Vår värdinna höll uppsikt över sina hyresgäster.

ligast att företa sig. Men det blev liksom ingen fart på det hela. Tankarna gick oavbrutet till husförhöret som skulle hållas i skolhuset en kilometer från mitt hem. Egentligen visste jag ingenting annat om det, än att prästen skulle komma och att han skulle fråga om Gud och Jesus. Bodde man som jag i Bohuslän och med en värdinna som den vi hade, kunde man inte vara ovetande om dessa två gestalter och deras betydelse. Skulle det då vara så farligt att gå dit. Jag trodde inte det. I all synnerhet som jag bergsäkert visste vem Gud och Jesus var, och också trodde mig om att kunna redogöra för det.

Naturligtvis var skolhuset fullsatt av svartklädda människor, när jag kom invandrande i mina vardagskläder — en röd overall, som hängde som en säck runt livet. Näväl, vett på att niga för prästen hade jag, innan jag bänkade mig i den övriga församlingen. Jag tillhörde på intet vis dessa avundsvärda barn som hur de än ser ut, ändå av världen betraktas som änglar. Nej, människor visste nog egentligen inte riktigt hurdan jag var. Ingen kunde säga annat än att jag någotsånär visste hur man uppförde sig hövligt — ja värdinnan förstås, men det var en annan sak — men mina vanor var inte deras och det var alltid ett avstånd mellan oss.

Det är lindrigt sagt att alla dessa svartklädda tittade på mig de första minuterna jag satt där på bänken. En ensam barnunge på ett hus-

Alla klädde sig i svart till husförhöret.

förhör — som hon gick och stod direkt från leken, och till på köpet i en röd overall. Det var nära nog att betrakta som en ren skandal detta.

Den ende som inte visade minsta tecken på förundran det var prästen. Han gick lugnt och stilla igenom de saker som ett husförhör föreskriver rörande roteln: dödsfall, in- och utflyttningar, lysningar och allt vad det nu var. Jag fäste mig inte så mycket vid det. Vad jag väntade på var det stora förhöret i bibliskt kunnande som skulle bli.

Och det tog också sin början. Ingen hakade upp sig på vare sig de långa trosartiklarna eller något annat. Det blev lite utläggningar i texten som lästs, och förhöret tog form av en liten predikan med ströfrågor. Just då — det enda jag hörde var att prästen frågade vem som var Guds son. Det susade i skallen på mig. Skulle jag kunna. Men en rask näve flög liksom automatiskt i luften. Han nickade åt mig och svaret kom direkt: Jesus.

Vår hyresvärdinna sträckte på sig och skruvade sig lite i bänken där hon satt. Det var ju hos henne vi hyrde och hon verkade inte så lite stolt. Att svara på husförhör det var något viktigt i livet. Själv neg hon djupt sedan hon lämnat svaret på en fråga om Gud. Jag kunde inte riktigt förstå om det var Gud eller prästen som skulle ha denna vördnad.

Det kändes så konstigt för mig att se henne, som jag var så innerligt rädd för, stå där from och blyg och niga. Och det är möjligt att det var då tanken föddes inom mig att jag själv skulle bli präst, trots att man påstod i omgivningen att det inte gick för sig för en flicka. (Nå, jag blev det inte heller.) Att Gud var stor det visste jag och att alla hade respekt för prästen det visste jag också. Men jag hade aldrig tilltrött någon en sådan makt att han kunde få värdinnan att niga.

Husförhöret upplöstes vad det led och jag pallrade mig i väg hem så fort det gick. Far satt vid ritbordet på sitt kontor, när jag stormade in och med fulla lungor gastade:

— Far, far. Hon neg på husförhöret.

— Vem neg. Och var.

— Fru Karlson, förstår du. Hon neg.

Hur det blev med efterräkningarna för att jag utan lov gått på det där husförhöret, minns jag inte. Men jag vet att någon riktig rädsla kände jag aldrig mer inför vår värdinna sedan jag sett henne niga på husförhöret. För jag visste att hon var lika rädd för Gud och prästen som jag för henne.

Ill.: Yngve Svedlund.

Prästen nickade åt mig, och jag svarade "Jesus".

● EN LJUVLIG...

(Forts. fr. sid. 21)

— Ska du inte gå in i rummet?

— Jag ska bara sitta och vila en stund, svarade han.

Hon gick in i rummet, han hörde henne sätta sig i fåtöljen. Barnen hade stannat kvar ute i köket. Hos honom. Han plockade fram en strut karameller och gav dem. De var så artiga. Pojken bugade, flickan neg, sedan satte de sig på var sin stol och slickade på karamellerna. Satt blickstillta och slickade, bara tungan rörde sig på dem. Han satt bara och tittade på dem. Sa ingenting. Bara tittade. Det är bra synd om er, tänkte han. Det ser ut som om ni hade det bra, men i själva verket har ni hamnat mitt i helvetet! I ett nystärkt och nyskurat helvete.

Men det finns ingenting som jag kan opponera mig emot, tänkte han vidare. Utåt sett är det ett himmelrike. Allting är snyggt och rent, prydligt och nyputsat. Jag bara känner att det är fel någonstans. Att jag inte riktigt passar här! Inte ens över lördag och söndag.

Med långsamma steg reste han sig från köksstolen. Gick ut och tvättade sig. Grundligt och noggrant. Gnodde händerna med pasta, bors-tade med nagelborsten. Nu skall jag göra ett sista försök, tänkte han, ett sista försök att anpassa mig.

Han tog på sig en ren vit skjorta. Han borstade sina skor och tog på sig sin nya kostym. När han stod framför spegeln och kammade håret tyckte han att han lyckats riktigt bra. Hon satt fortfarande kvar i fåtöljen inne i rummet, lyssnade på radion. Han sträckte på sig och gick in till henne.

När hon såg på honom stack det till av förvåning i hennes blick, som om hon sett i syne, hon verkade nästan förskräckt.

— Ska du gå ut, frågade hon.

— Nej, jag tänkte just gå in.

Hon fortsatte att sticka och lyssnade på radion. Han satt en stund och såg på hennes händer, följde händernas vickande rörelser. Han reste sig långsamt och gick ut igen. Gick ut i köket och satte sig. På den slitnaste av alla stolarna, den enda som inte var överklädd med rutigt bomullstyg.

Han satt och såg ut genom fönstret, skymningen dröjde ännu. Vilken ljuvlig dag i augusti, mumlade han för sig själv.

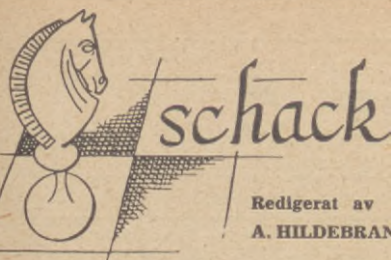
Mil efter mil

Mil efter mil av skog och snö.
Mil efter mil att skida.
Skogen glesnar mot myr och sjö
där isiga vindar rida.

Mil efter mil från bygd och tjäll.
Mil efter mil att spåra.
Skidorna plöja i senan kväll
sin krokiga dubbelfåra.

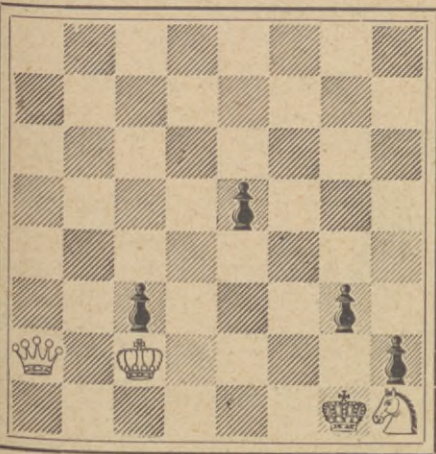
Mil efter mil mot ingenstans.
Mil efter mil till spillo.
Leder, måne, din trolska glans
mig bort i irring och villo?

Helmer Grundström

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM
av B. v. Dehn och H. Mattison
Rigasche Rundschau 1914

Matt i 4 drag.

Dagens fyradragare är ingen svårare nöt men likväl ett trevligt lösningsobjekt. Lösningen återfinns på sid. 4.

EN STOR NORDISK FRAMGÅNG

Den i oktober-november spelade zonturneringen i Holland, som är kvartsfinalen till VM-tävlingen, gick i nordens tecken. Visserligen vanns turneringen av ungraren Szabo, men andra och tredje platsen som också kvalificerade till interzonala turneringen, belades av islänningen Fridrik Olafsson och dansken Bent Larsen. Båda är unga spelare på frammarsch som man hoppas mycket av i de kommande VM-dusterna.

Nedan ett fint parti av Bent Larsen som härstammar från zonturneringens 4:e rond och utkämpas mot Rumäniens främste spelare Troianescu.

Engelskt

Vit: Troianescu Svart: Larsen

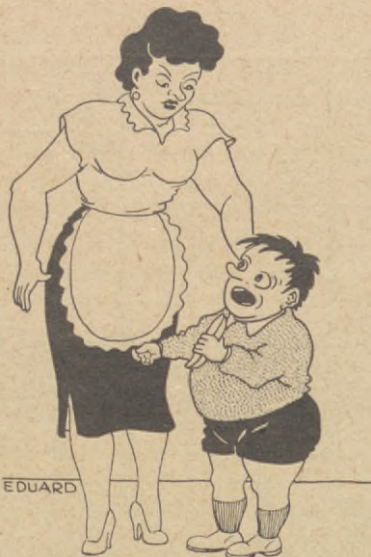
1. c2-c4	f7-f5
2. Sg1-f3	Sg8-f6
3. g2-g3	d7-d6
4. Lf1-g2	e7-e5
5. d2-d3	Lf8-e7
6. 0-0	0-0
7. b2-b3	c7-c5
8. Sb1-c3	Sb8-c6

Bägge sidorna manövrerar i "modern" stil. Det tycks dock som om rumänen skötte sitt spel alltför passivt.

9. Lc1-g5	Lc8-e6
10. Sf3-e1	Sf6-g4
11. Lg5xe7	Dd8xe7
12. Sc3-d5	De7-d7
13. Se1-c2	---

Vits tillbakadragenhet blir honom fatal. Larsen är inte den sortens spelare som missar en chans att riva åt sig initiativet och sedan också utnyttjar det! Vit borde ha försökt att hålla centrum med 13. f4

Skratt-spalten

EDUARD

— Ska du inte skala bananen först?

— Nää, jag vet ju vad som finns inuti.

EDUARD

EDUARD

t. ex. 14. —, Lx d5. 15. Lx d5†, Kh8. 15. Sg2 eller 13. —, Kh8. 14. Dd2 osv.

13. — —	f5-f4!
14. Dd1-d2	Dd7-f7
15. h2-h3	Sg4-f6
16. Sd5xf6†	---

Här borde ha prövats 16. e4 t. ex.: 16. —, f3. 17. Lxf3, Sxd5. 18. ex d5, Lxh3. 19. Lg2.

16. — —	Dd7xf6
17. Kg1-h2	Df6-h6

Nu hotar damvinst genom f×g3†. Försvaret sig dit med 18. Tad1, så följer 18. —, g5 och svarts angrepp kommer i rullning.

18. Dd2-d1	Le6-g4

Spelar svart genast 18. —, Tf5, kan vit spela 19. g4 eller 19. Lf3.

19. Dd1-e1	Tf8-f5

Det hotar nu Lxh3, men även Th5 liksom en stark torndubbling på f-linjen.

20. h3-h4	Tf5-h5

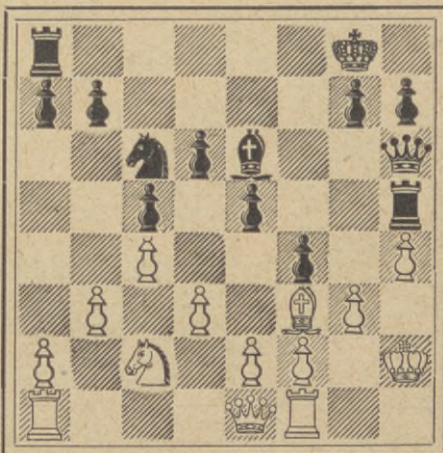
21. Lg2-d5†	---

Inte heller 21. Lf3 medför någon lättnad, t. ex.: 21. —, Lxf3. 22. ex f3, Tf8. 23. De2, T×h4†. 24. gxh4, D×h4† jämte Tf6.

21. — —	Lg4-e6

22. Ld5-f3	---

På 22. Lxe6†, D×e6. 23. f3 följer g5 och på 23. e3 följer Dg4.

22. — —	Th5×h4†!!

Lika vackert som oväntat.

23. g3×h4	Dh6×h4†

24. Kh2-g1	Le6-h3

Vit ligger nu ett helt torn över, men är inte desto mindre helt hjälplös på grund av sina pjäsers dåliga placeringar.

25. e2-e3	---

Även 25. Se3 är otillräckligt: 25. —, f×e3. 26. f×e3, Dg5† jämte L×f1 och D×e3.

25. — —	Ta8-f8

Skarprättaren kalkas.

26. De1-e2	Tf8-f6

27. Lf3-d5†	Kg8-f8

och vit gav upp.

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar kl 18-19 och fredagar kl 14-16.

BILDKRYSS Nr 1

The crossword puzzle grid contains the following words:

- Across:** TYSTNAD 1-3, DANSK Ö, DAGS JOBB, FATTA, KORT LINNEA, TENNIS-TERM, PEKADE NEROS TUMME, BUSKE, TION., DÅLGT FIKA, PAR TIDMÄTARE, DRESSERADE, FAROSIGNAL, KORT DOK-TOR, REVY-PAPPA, POLIS-BEFÄL, KRYDDA, KÄR-LÄTEN-SKAP, UTAN KRO-KAR, UTVANDRA, MÅSK, GRÄSÄTARE, VIS, SITT-OPP, FÖRSTÄD, HETSIG, VÄGRÄTT, ÖSTERSJÖN, VIVAF, SCARF, NATTLYKTA, FRISTAD, ANEMI, KAMELULL, RAGATA, ALTAN, ÅSKBY, HÄSTAR, LIKNESE, AMOUR, KALLRUM, ERIKSGATA, PUSTA, TUNIS, TIGERUNGE, LODRÄTT, ÖNSKAN, TEATERLEKTION, RUFFIGA, JUNI, NYTTA, VILDE, VAKUUMBROMSEN, TRALLA, ASKA, TAMGÅS, MAT, ANSLAG, STAMPAR, KAM, ALBERT, HELT, FRIARE, EKSUS, SLAKT, RANG, PRISTAGARE, ADELE RYDÉN, TRÄDGÅRSGATAN, ÖREBRO, L. W. ARNBERG, HAGA-BERG, SKULTUNA, SKAPLYNNE, PIANO, BOLSTER, WALESBY, AFTONSKUR, NIDSK, KARDAD, KOSTER, PROSIT, RÖ, LAPPSKO, OMSVEP, ÅMABEL, MAGRÖK, PLAGE, LAGERTRÄD, DALATÖS, UNGGÄR, YMP, LÄGER, RIPOSTERA, SEBRA, ANLITAS, LATIN, NORSKA, EDWARD, PALINDROM, AVSIDES, OLYCKSTAL, SKRAPA, URSPÅRA, APKÅKE, KROPPSDDEL, OÖM, ELEMENTÄR, SKALLIG, BORGARE, GLASYR, ÖGRUPP, REGIS, DOLMA, MI, ERIKSSON, MAGDBYN, ERIKSLUND, ELOF ANDERSSON, VALLBY, FJÄRÅS.
- Down:** GÅR MAN PÅ MORGONEN, EJ MIN, KORT LINNEA, TENNIS-TERM, PEKADE NEROS TUMME, BUSKE, TION., DÅLGT FIKA, TÖ, FÖR-UTSE, TIDNING, BRO-DERS BANE-MAN, TILL-STÄND, REVY-PAPPA, POLIS-BEFÄL, KRYDDA, KÄR-LÄTEN-SKAP, UTAN KRO-KAR, FLIN, HÖR-GREJ, UTVANDRA, MÅSK, GRÄSÄTARE, VIS, SITT-OPP, FÖRSTÄD, HETSIG, VÄGRÄTT, ÖSTERSJÖN, VIVAF, SCARF, NATTLYKTA, FRISTAD, ANEMI, KAMELULL, RAGATA, ALTAN, ÅSKBY, HÄSTAR, LIKNESE, AMOUR, KALLRUM, ERIKSGATA, PUSTA, TUNIS, TIGERUNGE, LODRÄTT, ÖNSKAN, TEATERLEKTION, RUFFIGA, JUNI, NYTTA, VILDE, VAKUUMBROMSEN, TRALLA, ASKA, TAMGÅS, MAT, ANSLAG, STAMPAR, KAM, ALBERT, HELT, FRIARE, EKSUS, SLAKT, RANG, PRISTAGARE, ADELE RYDÉN, TRÄDGÅRSGATAN, ÖREBRO, L. W. ARNBERG, HAGA-BERG, SKULTUNA, SKAPLYNNE, PIANO, BOLSTER, WALESBY, AFTONSKUR, NIDSK, KARDAD, KOSTER, PROSIT, RÖ, LAPPSKO, OMSVEP, ÅMABEL, MAGRÖK, PLAGE, LAGERTRÄD, DALATÖS, UNGGÄR, YMP, LÄGER, RIPOSTERA, SEBRA, ANLITAS, LATIN, NORSKA, EDWARD, PALINDROM, AVSIDES, OLYCKSTAL, SKRAPA, URSPÅRA, APKÅKE, KROPPSDDEL, OÖM, ELEMENTÄR, SKALLIG, BORGARE, GLASYR, ÖGRUPP, REGIS, DOLMA, MI, ERIKSSON, MAGDBYN, ERIKSLUND, ELOF ANDERSSON, VALLBY, FJÄRÅS.

Namn: Adress:

Bildkryss

Vårt traditionella korsord har denna gång bytts ut mot ett bildkorsord, och om det röner väntat intresse från läsekretsens sida, kommer vi att bjuda på bildkryss även i fortsättningen.

Lösningarna måste vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 februari 1958. För att komma med i prislottningen skall tävlingsförsändelserna vara märkta med orden "Bildkryss nr 1". Tre priser, ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kr, utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i marsnumret 1958.

Lösning till korsord nr 8

(september 1957)

VÄGRÄTT: 1. Östersjön. 6. Vivaf. 9. Scarf. 10. Nattlykta. 13. Fristad. 14. Anemi. 16. Kamelull. 17. Ragata. 19. Altan. 20. Åskby. 24. Hästar. 26. Liknese. 29. Amour. 30. Kallrum. 32. Eriksgata. 33. Pusta. 34. Tunis. 35. Tigerunge.

LODRÄTT: 1. Önskan. 2. Teaterlektion. 3. Ruffiga. 4. Juni. 5. Nytt. 6. Vilde. 7. Vakuumbromsen. 8. Tralla. 11. Aska. 12. Tamgås. 15. Mat. 18. Anslag. 21. Stampar. 22. Kam. 23. Albert. 24. Helt. 25. Friare. 27. Eksus. 28. Slakt. 31. Rang.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: frkn Adèle Rydén, Trädgårdsgatan 15, Örebro. 2:a pris à 5 kr: L. W. Arnberg, Haga-berg, Skultuna.

Lösning till korsord nr 9

(oktober-november 1957)

VÄGRÄTT: 1. Skaplyne. 7. Piano. 10. Ord. 11. Bolster. 12. Walesby. 13. Aftonskur. 16. Nidsk. 17. Kardad. 19. Koster. 22. Prosit. 24. Rö. 25. Lappsko. 26. La. 27. Omsvep. 29. Åmabel. 31. Magrök. 34. Plage. 35. Lagerträd. 38. Dalatös. 39. Unggär. 40. Ymp. 42. Läger. 43. Ripostera.

LODRÄTT: 1. Sebra. 2. Anlitas. 3. Latin. 4. Norska. 5. Nr. 6. Edward. 7. Palindrom. 8. Avsides. 9. Olyckstal. 14. Skrapa. 15. Urspåra. 18. Apkåke. 19. Kroppsdel. 20. Oöm. 21. Elementär. 23. Ile. 28. Skallig. 30. Borgare. 32. Glasyr. 33. Ögrupp. 36. Regis. 37. Dolma. 41. Mi.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: fru Ester Eriksson, Magdbyn, Erikslund. 2:a pris à 5 kr: Elof Andersson, Vallby, Fjärås.

● ANSTALTER...

(Forts. fr. sid. 11)

Naturligtvis är det bäst att centralradion planeras samtidigt som en anstaltsbyggnad planeras. Centralradion skall alltså in redan i byggnadsritningarna. Då kan rören för ledningarna läggas in i väggarna på tidigt stadium och kostnaderna blir betydligt reducerade mot när man måste börja knacka hål i väggarna i redan uppförda hus. Men det är ingenting som hindrar att centralradion installeras i redan uppförda och t. o. m. mycket gamla anläggningar.

Centralradio billig

Men nu uppstår den stora frågan: vem skall så att säga bevaka centralradions intressen på våra anstalter? Eftersom det rör sig om institutioner, som trots alla likheter i det här avseendet, sorterar under så vitt skilda myndigheter, så är det klart att normaliseringsproblemen blir väsentliga. Vad hjälper det, för att bara taga ett exempel, om medicinalstyrelsen ställer sig positiv till centralradiotanken om fångvårds-

styrelsen är mera tveksam? Jag vet inte om följande förslag verkar chockerande på läsarna, men för en lekman förefaller det lämpligast att det på högsta ort helt enkelt bestämmas att *centralradio* skall förekomma på *alla* våra anstalter, och att sedan någon central myndighet, lämpligast kanske byggnadsstyrelsen får i uppdrag att tillse att direktiven följs. Det borde inte vara svårare att bevaka denna fråga än att t. ex. se till att rummen får rimlig takhöjd eller att fönstren blir ändamålsenligt konstruerade.

Nå, men kostnaderna, kanske någon frågar. Har vi, med hänsyn till det "statsfinansiella läget", råd till det här? Jag tror att den invändningen totalt saknar relevans för centralradions vidkommande.

Om man beräknar att vårdplatserna på t. ex. ett ålderdomshem går löst på ca 15.000 kronor i anläggningskostnad, är det då rimligt att dra sig för en merutgift på ca 70—80 kr (dvs. 1/2 %) för att få radiolyssningsmöjlighet till samma vårdplats? Driftskostnaderna är så oerhört obetydliga, att de inte ens kan räknas i tiondels procent av

övriga dagsutgifter. Servicekostnaderna är minimala och någon speciell personal kommer inte att gå åt för den dagliga driften av centralradioanläggningarna. Jag överlåter åt läsarna själva att avgöra om ekonomiska skäl kan vara avgörande för att längre vänta med denna reform.

För radion på våra anstalter är inte — jag vill gärna upprepa det, även med risk för att verka tjatig — någon extravagans. Den innebär inte något daltande med anstaltsklientelet. Det är ett effektivt hjälpmedel i den humana människovård, om vars principiella linje det numera råder enighet utanför vulgärt reaktionära läger.

STOCKHOLM

Försäkringsbolaget
"ZÜRICH"

Birger Jarlsg. 8, Sthlm 7. Tel. 67 05 10

**mumsiga
marmelader**

Björnekulla

Reserverad

Annonsplats

GOTT NYTT ÅR 1958 tillönskas av

STOCKHOLM:

Industri AB Aromatic, Bryggvägen
Berkel AB, Kungsgatan 72
Blomkvist, E. John, Tandläkare, Centralpalatset
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16
Brunander, Lemke AB, Nybrogatan 9
Byrenius, Gustaf, AB, Birger Jarlsgatan 32
Cederlöf, E., AB, Humlegårdsgatan 12
Crafoord, Clarence, Professor, Sabbatsbergs Sjukhus
Eriksson, A. H., Kapten, Torsgatan 47
Ernhall, Stig, E:son, Tandläkare, Stureplan 19
Essler, Bengt, Tandläkare, Karlavägen 52
Ewemaskiner, AB, Kornhamnstorg 47
Falk, Sven, Revisor, Regeringsgatan 44
Folke & Co, Carl, AB, Nybrogatan 3
Folke, Restaurang & Kafé, Folkungagatan 52
Gustafsson, A. C., AB, Kungsgatan 16—18
Hemlins Mek. Verkstad, Malmskillnadsgatan 34 B
Holmberg, N., Doktor, Läkarhuset, Vällingby
Holmgren, Gustaf M., Skorstensfejarmästare, Västmannagatan 56
Johansson, A., Körsnär, Västerlånggatan 60
Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104
Johnsson, Allan, Maskinaffär, Riddargatan 10
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus
Kaféet, Barnhusgatan 6
Karlsson & Co, J. R., Gävlegatan 20
Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47
Lavass, M. G. & Rundkvist, A., Hornsgatan 174—176
Lind, Tore, Doktor, Hornsgatan 1
Ljud & Bild, AB, Untravägen 13, Hjorthagen
Lundberg, H. G., F:a Regeringsgatan 44
Lundin & Törnberg, Mäster Samuelsgatan 12
Mattor & Gardiner AB, Folkungagatan 59
Mode-Ferm, Box 2059
Nilsson, Josef A., Målerifirma, Runebergsgatan 12
Nockeby Tvätt- & Strykinrättning, AB, Drottningholmsvägen 603
Orell, S., Docent, Sturegatan 29
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13
Persson, Bröd, Skinn- & Pälsväru AB, Regeringsgatan 17
Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38
Pettersson & Mentzing, Gamla Brogatan 17
Reinholds Nya Ängbageri & Konditori, Birkagatan 28
Röjdmärk, Oscar, Doktor, Upplandsgatan 50
Sandahls Pälsväruaffär, Humlegårdsgatan 17
Schneider, J., AB, Västmannagatan 1
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma
Stora Essingens Ängtvätt, AB, Junohällsvägen 1
Ström & Co, P. A., AB, Humlegårdsgatan 10
Strömberg & Co, AB, Regeringsgatan 66
Stålberg, Harry, Verkmästare, Sibyllegatan 83
Svenska Traktor, AB, Box 12007
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B
Wendler, John, Revisor, Birger Jarlsgatan 33
Winterthur, Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2
Wretman, Tycko, F:a, Kungstengatan 38
Yellow Cab AB, Birger Jarlsgatan 37

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm
Bergholtz Klockgjuteri, Sigtuna
Claesson, Bertil, tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg
Dalaröbageriet, Odinsvägen 15, Dalarö
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A, Saltsjöbaden
Elema, AB, Industrivägen 23, Solna
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna
Insulander, Sten, Läkare, Sveavägen 21, Djursholm

Möbelnytt, Tulegatan 2, Sundbyberg
Spånga Ved- & Brädgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga

BODEN:

Åkerlunds Ekipering

BORÅS:

Högbergs Rörledningsaffär, Axel, Stuartsatan 4

DALBY:

Aurell, Bertil, Läkare, Veberödsvägen

ESKILSTUNA:

AB Karlsson & Nilsson

GÄVLE:

Busscentralens Café

HALMSTAD

Johansson, Joh. M., AB, Kött- & Charkuteriaffär,
Klammerdammsgatan 3

HÖÖR:

Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31

KINNA:

Kinna Juridiska Byrå

LUND:

von Rosen, Erik, Docent, m. fru, Kung Oscars väg 1

MALMÖ:

Austrell, Torsten, Tandläkare, Branteviksgatan 5 B
Gynning, Inge, Överläkare, Allmänna Sjukhuset
Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42
af Jochnick, C. A., Doktor, Gustaf Adolfs torg 8 A
von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset
Willén, Ida och Gösta, Läkare, Köpenhamnsvägen 6

MARIESTAD:

Bergmans Konditori, Kungsgatan 18

SUNDSVALL:

Andersson & Nilsson, Smidesverkstad

SÖDERTÄLJE:

Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsvägen 29
Södertälje Trävaru AB, Ekdalsgatan 9
Wallgren, Erik, Stadsläkare

VEBERÖD:

Romaeus, Ture, Tandläkare

De Lungsjukas Riksförbund, Styrelsen
Förbundsexpeditionen Personal
Status Lokalredaktion, Malmö
Vinterhälsnings Redaktion, Sandträsk
De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation

PATIENTFÖRENINGAR:

Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby Sanatorium
St. Ekebergs Patientförening Axvall
Patientföreningen Enighet, Centralsanatoriet, Arvika
Bollnäs Sanatoriums Patientförening
Föreningen Hjälpssamheten, Kroppefjälls Sanatorium, Dals-
Rostock

Patientföreningen, Eksjö Sanatorium
 Follingbo Patientförening, Visby
 S:t Görans Patientförening, Stockholm
 Patientföreningen, Kungshult, Hälsingborg
 Patientföreningen, Hällnäs Sanatorium
 Högbo Patientförening, Falun
 Furs Patientförening, Furs Sanatorium
 Garphytte Patientförening
 Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg
 Kolmårdspatienternas Intresseförening, Kolmårdssanatoriet
 Solbackens Patientförening, Hedemora
 Tjärnans Patientförening, Hedemora
 Fagereds Patienters Understödsförening, Lia
 Lugnets Patientförening
 Lungkliniken Patientförening, Lund
 Löts Sanatoriums Patienters Understödsförening, Malmö
 Patientföreningen Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö
 Målilla Patienters Understödsförening
 Patientföreningen NTS, Nyland
 Patientföreningen "Nytt och Trevnad", Orup
 Romanäs Patienters Förening
 Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium,
 Borås
 Sandträsk Patientförening
 Selggrens Sanatoriums Patientförening, Strömsbro
 Sollidens Patienters Understödsförening, Solliden, Östersund
 Patienternas Understödsförening, Sundsvall
 Svenshögens Patienters Självhjälpskassa
 Sävsjö Patienters Förening
 Söderby Patientförening
 Lungkliniken Patientförening, Uppsala
 Patienternas Understödsförening, Länsanatoriet, Uttran
 Vattholma Patientförening
 Patienternas Understödsförening Sanatoriet, Västerås
 Sjö-Gunnarsbo Patienters Understödsförening, Åsunden
 Patientföreningen, Norra Sjukhemets Annex, Örebro
 Föreningen Nytt och Nöje, Örnköldsvik
 Österåsens Patientförening

KONVALESCENTFÖRENINGAR:

Arvika Konvalescentförening
 Avestaortens Konvalescentförening
 Dalarnas Lungsjukas Centralförening
 Blekinge Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Bodens Konvalescentförening "Contact"
 Byske Konvalescentförening
 Ölands Konvalescentförening
 Västra Hälsinglands Konvalescentförening, Bollnäs
 Konvalescentföreningen "Sälko", Borås
 Enköpingsortens Konvalescentförening, Enköping
 Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter
 Mellanskånes Konvalescenthjälp, Eslöv
 Fagerstaortens Konvalescentförening
 Faluortens Konvalescenter
 Mellersta Hallands Konvalescentförening
 Gävle Konvalescentförening
 Gävleborgs Centralorganisation för Lungtuberkulösa
 Göteborgs Lungsjukas Centralförening
 Göteborgs Lungsjukas Konvalescentförening
 Hagfors Konvalescentförening
 Södra Hallands Förening för Tbc-konvalescenter
 Konvalescentföreningen Gränsen, Haparanda
 Hofors Konvalescentförening
 Norra Hälsinglands Konvalescentförening
 De Lungsjukas förening i Hälsingborg m. o.
 Hässleholms Konvalescentförening
 Kristianstads Läns Centralorganisation för lungsjuka
 De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs
 Jokkmokks Konvalescentförening
 Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation
 Jönköpings Konvalescentförening
 Kalixbygdens Konvalescentförening

Kalmar Konvalescentförening för Lungsjuka
 Kalmar Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Karlshamnstraktens Konvalescentförening
 Karlskoga Konvalescentförening
 Karlskronaortens Konvalescentförening för Lungsjuka
 De Lungsjukas Konvalescentförening i Karlstad m. o.
 Kiruna Konvalescentförening
 Kristianstads Konvalescentförening
 De Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn
 Nordvästra Hälsinglands Konvalescentförening
 Norra Hallands Konvalescentförening
 Norrbottens Lungsjukas Centralorganisation
 Nyköpings Lungkonvalescenter
 Föreningen Kedjan, Borlänge
 Föreningen Lungsjuka i Köping
 Landskrona Konvalescentförening för Lungsjuka
 De Lungsjukas Förening i Östergötland, Linköping
 Östergötlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Ludvikaortens Konvalescentförening, Ludvika
 Luleå Konvalescentförening Konkonto
 Västra Medelpads Konvalescentförening
 Kronobergs Läns Konvalescentförening
 De Lungsjukas Förening i Lund m. o.
 Konvalescentföreningen Bången, Lycksele
 Malmbergets Konvalescentförening "Malkova"
 De Lungsjukas Förening, Malmö
 Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation
 Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening
 De Lungsjukas Förening & Understödsfond, Norrköping
 Nybro Konvalescentförening för Lungsjuka
 Ockelbo Konvalescentförening
 Oskarshamnortens Konvalescentförening för Lungsjuka
 Ronnebyortens Konvalescentförening för Lungsjuka
 Salaortens Konvalescentförening
 Sandvikens Konvalescentförening
 Simrishamns Konvalescentförening
 Skaraborgs Läns Konvalescentförening
 De Lungsjukas Konvalescentförening Sirius
 Marks Konvalescentförening, Skene
 De Lungsjukas Förening i Skurup
 Älvkarleby Konvalescentförening
 Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening
 Centralstyrelsen för Stockholms Lungsjuka
 Föreningen för Lungsjuka i Stockholm
 Konvalescentföreningen i Säffle m. o.
 De Lungsjukas Centralorganisation i Södermanlands län
 De Lungsjukas Förening i Trelleborg m. o.
 Tärna Konvalescentförening
 Uppsala Läns Konvalescentförening
 Uppsalaortens Konvalescentförening
 Hallands Lungsjukas Centralförening
 Varbergs med omnejd Konvalescentförening
 Vimmerbyortens Konvalescentförening
 Uddevalla Konvalescentförening, Uddevalla
 Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå
 Gotlands Konvalescentförening, Visby
 Västerviks Konvalescentförening, Västervik
 Centralorganisationen för lungsjuka i Västmanland, Västerås
 Värmlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Värnamoortens Konvalescentförening för Tbc-sjuka
 Västerbottens Lungsjukas Centralorganisation
 Västernorrlands Lungsjukas Centralförening
 Konvalescentföreningen Aros, Västerås
 Konvalescentföreningen för Lung-tbc-sjuka i Ystad m. o.
 Nordvästra Skånes Konvalescentförening
 Örebro Konvalescentförening
 Lungsjukas Centralorganisation i Örebro län
 Jämtlands Läns Konvalescentförening
 Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening
 Norra Ångermanlands Konvalescentförening, Örnköldsvik
 Norra Älvsborgs Konvalescentförening
 Älvsby Konvalescentförening

STOCKHOLM

Sverigekuvert 1000 st. 12:50

Album, löstagbara blad 5:50
Dupl.-p. 74 gr. A 4 1.000 st. 10:—
Gaffelpärm A 4-kv. 10 st. 9:—
Genomsl.-post A 4 pr 1.000 st. 6:25
Ringpärm A 4 1:75

Allt i branschen. Lägsta pris.
Tel. 20 64 58

Kontorslagret

Gamla Brogatan 36, Stockholm

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetsskodon, Trätöfflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntöfflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tåg- virke, Bindgarn och seldon finner Ni i Oskar W. Lindgren & Co Läderhandel, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. Obs! Boxkalv- stövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av C. G. Ströms i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för
tryckerier

Specialitet:
Tryckpapper för böcker och
tidskrifter Broschyromslag

BODEN

Kommanditbolaget

BETONG

SANDER & Co, Hednoret

Telefon Boden 650 16

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metalls-krot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på
Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum
Tel. 25

LULEÅ

AB Luleå Bryggeri

Tel. 134 40 — LULEÅ

MALMÖ

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen
MALMÖ Tel. 153 80

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10
Tel. 173 45

UPPSALA

Chr. Rabens Eftr. (A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79
Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar.
Slipningar och reparationer utföras.

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.

★

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Konsulterande ingenjörsfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

Flick- och Backfischklänningar

AB. P. RUDHOLMS Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

Kan kroppen tillföras jod vid tandborstning?

Vetenskapen ger svar

Man har fastslagit att jod är ett livsnödvändigt ämne, som dagligen måste tillföras kroppen. Inom vissa geografiska områden är jorden och vattnet jodfattiga, varigenom födan kommer att innehålla för litet jod.

Radioaktiv jodisotop användes vid vetenskaplig undersökning.

Genom märkning av tandkräm med jodisotopen J^{131} i form av natriumjodid ha svenska läkare vid en undersökning kunnat påvisa att:

1. Vid tandborstning under två min. med jodhaltig tandkräm kan beräknas att organismen upptager 6,2 % av tillförd jodmängd.

2. Upplagring av jod sker i munslemhinnan.

Om Ni borstar tänderna med jodhaltig tandkräm

är det vetenskapligt bevisat att Er organism tillföres jod och att denna jod stannar upp till 1,5 tim. i munslemhinnan.

Det är jod som gör skillnaden! Jod-Kaliklora har en förstklassig tandkräms alla goda egenskaper och innehåller dessutom jod i form av vita, lösliga jodsalter, som resorberas av tandkött och munslemhinna. Borsta och massera tandkötet mycket noggrant.

En bra tandkräm
som dessutom innehåller

JOD

FÖR STORKÖKEN!

MODERNA KÖKSMASKINER

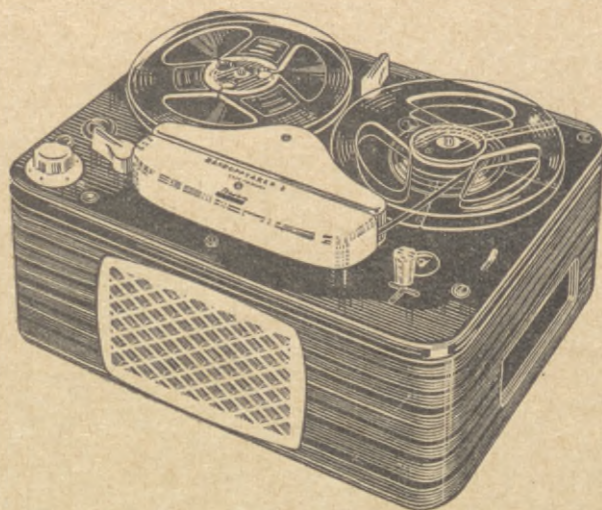
Universal visp- & blandningsmaskiner, bröds-kärare, smördelare, uppskivningsmaskiner, potatisskalare, köttkvarnar, diskmaskiner, konservöppnare, huggblock etc.

AKTIEBOLAGET

R. & H. LUNDIN

MASKINAVDELNINGEN

La Nygat. 4 Stockholm Tel. 21 06 98, 21 15 22, 20 05 89

TANDBERG

— DEN IDEALISKA BANDSPELAREN

Lång speltid
Ypperligt ljud
Lättskött
Elegant form
Lågt pris

MARKNADENS POPULÄRASTE

- EN SVENSK NYHET -

Bandinspelningar av förnämliga orkestrar och solister. Klassisk musik, populära melodier, jazz.

ÖPPNAR NYA MÖJLIG-
HETER FÖR ALLA
MUSIKÄLSKARE

I parti från

AB MASKIN & ELEKTRO

Box 113, ÖREBRO

Tel. växel 12 47 80

AUSTIN BILAR

*i De Lungsjukas Riksförbunds
Rikslotteri 1958*

2.000 värdefulla vinster

1:a vinst Austin A 95

2-4:e vinst Austin A 55

5-10:e vinst Austin A 35

Televisionsapparat eller valfritt

Radiogrammofon eller presentkort

Mopeder — Hushållsassistent

Bordsservis Rörstrand

Matbestick av rostfritt stål

Härmed rekvideras st. lotter à 2 kr
samt dragningslista à 25 öre att sändas omkring
1 februari 1958 mot postförskott + porto.

Namn:

Adress:

.....

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv. (Status 1/58)

Frankeras
med
20-öres
frimärke

DLR-Lotteriet

Box 4149

STOCKHOLM 4

**BILDA FAMILJEKEDJA!
LOTTPRIS 2 KRONOR
REKQUIRERA NU!**

Vid rekvisition av minst 10 lotter —
dragningslista gratis och 10 % rabatt

20 lotter — dessutom portfritt

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!